Эхэ hайхан нютагаа эб хамта мандуулая!

БУРЯАД ҮНЭН

1921 оной декабриин 21-hээ гаранга

Бүгэдэ арадай газетэ

1993 АВГУСТ 4
Зунай hүүл (хонин) hарын 17
СРЕДА
Гарагай 4
145 (18759)
газетын сэн: захилай — 2 түх.
Хэлсээтэ сэн.

Буряад Республикын Министрнүүдэй Советтэ

ГЭЭГДЭЛhЭЭ ЯАЖА ГАРАХАБ?

...а оной түрүүшын ...зэй туршада Буряад ...ийн социально-...ческа хүгжэлтын ...уудые Министрнүүдэй hаяшаг хаража ...1993 оной гурбадахи ...соо арадай ажахын ...ые улам түргэдхэхэ ...стоол баталан абаха юм.

...ын хахад жэлэй ...Буряад Республикдай ажахы, промышленностийн предприятинууд продукци гаргаха хүдэлмэрээ ...гаргаха хүдэлмэрээ ...спубликын бүхы продукци предприятинууд, ...даа предприятинууд, ...ай жэлэй энэ үеынхи...улаад үзэхэдэ, продукци гаргаха даабаряа 10.2 ...эр доошолуулба.

...бүтээлгын комплексийн предприятинууд ...ргаа 20—50 процент продукци гаргадаг. ...үлшэ-эльшын комплексийн предприятинууд ...уладхангүй хүдэлнэ ...ялгэгдэбэ.

...тын организацинууд ...урданайхиhаа бага хэмжээнэй ажал хэдэг болоод байна. Барилгын материал гаргадаг 23 промышленна предприятинууд продукци гаргаха хүдэлмэрээ 18 процентээр доошолуулаа. Тимлюйн асбоцементнэ хэрэгсэлнүүдые, мүн Таловкын түмэр-бетон хэрэгсэлнүүдые гаргадаг заводуудай коллективүүд илангаяа ехэ гээгдэлдэ оробо.

Хүнгэн промышленностийн предприятинууд мүн лэ ажал хүдэлмэрээ hуладхажа, бага хэмжээнэй продукци гаргадаг боложо байнхай. Жэшээнь, «Нарин сэмбын мануфактура» гэhэн акционернэ нэгэдэл, үнгэрhэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулаад үзэхэдэ, 84,4 процент, Улаан-Удын гадар хубсаhанай фабрикын коллектив 32 процент, Хяагтын нэхэлгэ-эрэлгын коллектив 30 процент продукци гаргаад байна.

Республикымнай промышленна предприятинууд ямар шалтагаан дээрэhээ продукци багаар гаргалаг болобо хаб? Гол түлэб мүнгэ зөөри дуталдана, промышленностийн гаргаhан продукци үнэтэй аад, шанарынь үшөөл муу. Худалдан абаха дуратайшуул үсөөн.

Хүдөөгэй ажахынуудай экономическа байдал хүндэ болонхой. Үхэр малай тоо толгой эридэхэр доошолуулагдажа, шанар шэмэнь муудана. Ниитын ажахынуудай үрэ дүнгүүдые 1992 оной хахад жэлэй үрэ дүнгүүдтэй сасуулаад үзэхэдэ, hү абалга 26 процент, мяха—12 процент, үндэгэ — 3 процент доошолоо. Гүрэнэй мяха худалдаха даабаряа Захаамилай аймаг 54 процентээр, Баргажанай аймаг 50 процентээр, Тарбагатайн аймаг 32 процентээр доошолуулаад байна. Республикын хүдөө ажахын бүхы коллективүүд hү абаха даабаряа эрид доошолуулна.

Буряад Республикын хүдөө нютагуудта шэнэ ажахынууд байгуулагдажа, ажалаа шэнэ гуримаар эрхилдэг болобо. 1993 оной июлийн нэгэнэй байдалаар 194 шэнэ ажахы хүдөөдэ эмхидхэгдэжэ, бүридэлдэ абтаа. Тиихэдэ 62 колхоз, 61 совхоз үлөөгдэнхэй. 17 колхоз, 73 совхоз хаагдажа, тэрэнэй бааза дээрэ 87 хүдөө ажахын хубиин предприяти, 9 кооператив, 4 бага, хизаарлагдаhан харюусалгатай 2 предприяти нээгдэбэ.

Һүүлэй мэдээгээр республика дотор 2540 таряашадай ажахы эмхидхэгдээ. Эдэнэр 157,3 мянган гектар газар эзэлнэ. Хүдөөгэй ажахынуудта шэнгэн түлишын, тоhоной, запчастынуудай, үрэhэнэй али зэргын дуталдаашье hаань, механизаторнууд 1992 оной-хиhоо бага бэшээр ороohото ургамалнуудые тариа.

Буряад Республикымнай урда аймагуудта таршаанууд бии болоо. Таршаанууд республикымнай 12 аймагуудай тарялангай газар дээгүүр таража, 62 мянган гектар газарта ороohото ургамалнуудые гэмтээгээ. Саг зуурын шиидхэхы хэмжээ ябуулганууде бэелүүлжэ, таршаанууде үгы хэхэ ушар гараа.

Барилгын материалнуудай аргагүй үнэтэй болоhон, Россин Федерациин туhаламжа хүргэжэ шадахаяа болиhон ушарhаа республика дотор барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хэхэ талаар байгша оной эхиhээ тон ехэ бэрхэшэлнүүд тудалдаа. Тиибэ яабашье малай Буряад Республикын барилгашад 31,87 миллиард түхэригэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэри хээ. Энэнь 1992 оной энэ үеынхитэй сасуулаад үзэхэдэ, 78 процентнь болоно.

Жэлэй эхиhээ 90,4 мянган дүрбэлжэн метр талмай байра ашаглалгада оруулагдаа. Энэ бүхы объектнүүдые барилгашад өөрынгөө арга ехэ шадалаар хэhэн байна. Тиихэдэ захил хэгшэд барилгашадтаа ехэ үридэ ороихой. 1993 оной июлийн 1-нэй байдалаар барилгын материалнуудые, оньhон түхеэрэлгэнүүдые эльгээлэг предприятинуудта захил хэгшэд 29 миллиард түхэриг үритэй.

Байгша оной түрүүшын хахад жэлэй үрэ дүнгүүдые согсолон гаргаад, шэнжэлээд үзэхэдэ, олон юумэн эли тодо болоодхино. Промышленна предприятинууд, хүдөөгэй ажахынууд үшөөл hулаар хүдэлнэ, бии байгаа арга боломжонуудаа хэрэглэхэ гэжэ оролдоногүй. Энээн дээрэhээл экономическа хүндэ хүшэр байдалда ороноби. Республикымнай 698 предприятинуудай 223-ниинь ехэ гарзада ороhон коллективүүд мүн болоно. Эдэнэр хамта дээрээ 4,3 миллиард түхэригай гарзада ороод байна. Эдэнэй 50-ниинь промышленна, 38-ниинь барилгын, 44-ниинь гэр байрын, 14-ниинь транспортна предприятинууд мүн болоно.

Түрүүшын хахад жэлэй дүн согсолон гаргаад, сасуулаад үзэхэдэ, гурбадахи квартал соо hү худалдалга үнгэрhэн жэлэй үеынхидэ 80,2 процент, мяха худалдалга 86,3 процент, үндэгэ 102,6 процент, ноohон 71,4 процент болохо.

Саашадаа промышленна предприятинуудай, хүдөөгэй, таряашадай ажахынуудай хүдэлмэрине hайжаруулха хэрэгтэ аймагуудай, городуудай захиргаануд, министерствэнүүдэй, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, эрилтэеэ шангадхажа, ажал хүдэлмэрээ эдэбхижүүлхэ ёhотой гэhэн шиидхэбэрин республикын Министрнүүдэй Совет баталан абаба.

РЕСПУБЛИКЫМНАЙ ажалай үдэр

...ОЛДОЛГЫН АШААР

...еангарскын загаhа-...водой хүдэлмэрилэг-...гаhа ехэрэг үйлэдбэ-...сөөр олзо оруулха ...хүсэ шадалаа эл-...Эдэнэр үhа сөөрэ-...оо Байгал далай дээ-...шуур хаяжа, гүльмэ ...омоли, хадари, гу-...рхай, алгана барижа, аймагайнгаа ажалшадта, холоhоо ерэhэн айлшадта худалдана.

Байгша оной эхиhээ тус заводой загаhашад 3000 центнер загаhа бариха аад, 3200 центнер загаhа олзоборилжо, сонгоогоо, дабhалаа, худалдаа наймаандаа эльгээгээ. Тиигэжэ 15 миллион түхэригэй сэбэр олзо оруулаад байна. Заводой үнинэй бэрхэ загаhашад Д. В. Шестаков, П. В. Животлядов болон бусад түрүү ажалай жэшээ харуулна.

— Манай заводой хүдэлмэришэд судна болон катернуудаа зүбөөр ашаглана. Загаhанай олоор суглардаг газарта гүльмэ губшуур табина. Үдэр бүриингөө даабари дүүргэжэ, үйлэдбэридөө сэбэр олзо оруулна,— гэжэ заводой директор Ю. И. Бельский хөөрэнэ.

Эдэнэр жэлэй дүүрэтэр үшөө ехэ загаhа олзоборилхо зорилготой.

С. АКИМОВА.

...н совхозой Баян-Голой hүнэй фермэ Хорин аймаг ...одоол эрхимүүдэй тоодо ябагша hэн. Нёдондоной ...р энэ фермын үнинэй hаалишан Альфия Мухомед-... аймагай чемпион болоо. Тэрэ 22 hаамхай үнеэтэй. ...ондо даалгагдаhан үнеэн бүриhөө дунда зэргээр ...илограмм hү hаахаhаа гадна тугалнуудаа hайнаар ...алжа, шэгнүүрыень горитойгоор нэмээhэн габяа-...

...фия Гильмизановна тон ехэ дүршэлтэй, ажалдаа ...салгатайгаар хандажа hураhан хадаа хэхэ гэhэн ... саг соонь бүтээдэг заншалтай.

...РАГ ДЭЭРЭ: А. МУХОМЕДЗЯНОВА.

Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото.

БҮХЫ ЗАВОДООРОО— АМАРАЛТАДА

Түмэр хэрэгсэлнүүдые бүтээдэг С. М. Кировэй нэрэмжэтэ заводой коллектив августын 1-нээ бултадаа шахуу амаралтада гараба.

— Жэлэй эхиндэ хамтын хэлсэ баталхадаа заводойнгоо 70 процент зоиние энэ hарада амаралтада гаргаха гэжэ хараалhан байгаабди. Энэ ушар элшэ хүсэнэй ехэ үнэтэй боложо байhан мүнөө сагта заводоймнай гаргашые хороохо арга боломжо манда олгоо,—гэжэ тус заводой директор Олег Иванович Ушаков хэлэбэ. — Заводтомнай 250 хүдэлмэришэн хүдэлдэг. Тэдэнэйнгээ 20-ёод хүниинь hара бүхэндэ амаралтада гаргаха болоо hаа. Үйлэдбэриннгөө пеэшэнгүүдые дүүрэн хүсөөрнь ашаглажа шадахагүй болоноби.

Хоёрдохёор, хүн бүхэн зунай hайн сагта амаржа. бэеэ элүүржүүлхэ дуратай гээшэ ааб даа.

Гурбадахяар, пеэшэнгүүдээ бултыень унтараагаад, гүйсэд hайн шанартайгаар зahабари хүүлхэ, саашадаа тогтон торонгүй хүдэлхэ арга нүхэсэл заводтоо олгоноби.

Ушар тиимэhээ предприятинай сентябриин эхиниhээ дүүрэн хүсөөрөө хүдэлжэ эхилхэ.

Үйлэдбэридөө хэрэглэхэ түмэр болон бусад зүйлнүүд даб дээрэ бии гэжэ О. И. Ушаков найдуулаа hэн:

Л-Х. ГОМБОЕВА.

ХАБАЯА ХАРУУЛhААР ЛЭ

...арилга-хабсаралгын 575-дахи поезд ...хүдэлмэришэд 1974 оной октябрь ...да Байгалай хойто эрьедэ Северобайкальск хотын hүүри табяад, байрын ...үүдые, социальна соёлой байшануудые, промышленна объектнүүдые ...хоhон юм. Эдэнэр мүнөөшье hуладгүй, эдэбхи үүсхэл гарган ажаллана.

— Манай поездын хүдэлмэришэд эдэ ...нүүдтэ хуушан сэнгээр 200 миллион ...ариг гэй барилга-хабсаралгын хүдэлмэ-...хэ. Саашадаа бүришье шангаар ажаллажа, Северобайкальск хотодо бараын гэрнүүдые олоор бариха гэжэ эрмэлзэнэ. Энэ зорилгоёо бодото хэрэгсээр бэелүүлхэ,—гэжэ барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын начальник П. Е. Баранов хэлэнэ.

Барилга-хабсаралгын 575-дахи поездын хүдэлмэришэд hаяшаг 120 бүлэ айлай орохо гэр ашаглалгада түшаагаа. Жэлэй дүүрэтэр үшөө 60 айлай орохо гэрэй барилга дүүргэхээр хараална.

С. АКИМОВА,
хүдөө бэшэшэ.

Үдэрэй үзэгдэлнүүд

ХҮН БҮХЭН ӨӨРЫН ХУУЛИТАЙ

Хура бороогой үнинэй орсогүй. зунай эгээл халуун үдэрнүүдэй нэгэндэ, лаблабал, июлийн 28 үглөөгүүр, 34-дэхи шэглэлэй экспресс автобусоор аэропортhоо город тээшэ дунгинуулообди.

Үдын халуун үшөө буугаагүй, hэрюухэн. Унтажа амарhан хүнүүдэй сэдьхэл баhал тэнинглэн бэзэ даа.

Набтар. харахан шарайтай хүгшөөдэй hуугшадта биледүүдые худалдана. Мүнгэнэйнь сүүмхэ hабшагар. Орон доторнай үсэгэлдэрэй мүнгэ hэлгэжэ эхилhэн ушарhаа, бусаалта үгэхэ жэжэ мүнгэн дуталдажа, тухашарна хэбэртэй.

— Байлгал даа, автобусоо, — гэжэ жолоошондо хэлээд хойшоо ошожо. нэгэ залуухан буряад хүбүүндэ:

— Гара газаашаа!—гэжэ бадашан тохоногhоонь татаба.

— Би энэ сагаан талада газаашаа гарахагүйб. Бусаалтыемни шэнэ мүнгөөр үгэхэгүйдэш би гэмтэй гүб! Һуурнин түлбэри түлэнэгүй бэшэ, түлэнэ ха юмбиб,— гээд хүбүүн урдаа оруулнагүй, гаражашье үгэнэгүй.

— Шамhаа бэшэ хуушан мүнгөөр бусаалта абана ха юм. Ши юундэ абахагүй болоошби? Буу! Буугаагүй hаашни автобус ябахагүй. Эдэ олон зонине барижа байнаш,—гээд. хүгшөөдэй зоной дэмжэлгэ хүлеэнэ хэбэртэй.

— Зай гараха hаа, гарал даа. Би поезддо гээгдэжэ байнам. Ябаеыл түргэн,— гэжэ нэгэн, часаа харанхаран гэмэрнэ.

— Юундэ хээрэ буулгаха болоо юм? Мүнгэ түлэнэгүй бэшэ, үгэнэ ха юм. Кассирай бусаалтагүй ябахадань хэн гэмтэй юм?— гэхэ нэгэн олдожо, hуугшадай hанал хубаарба.

Бодоод үзэхэдэ, нимэл гүрэнэй эрхэтэн байхаhаа ондоо, өөрынь. энэ хубүүнэй хэhэн гэм үгыл даа. Үсэгэлдэр лэ мүнгэн hэлгэгдэжэ шэнэ мүнгөөр тоосодог болобо гэжэ hанаhаниинь хэрэгсэ болишоhон хуушан түхэригүүдээр бусаалта үгэжэ' байхадань хэндэ таатай байхаб? Граждан эрхэтэй хүн хадаал абахаяа арсаа. hанаhаниаа хэлээ бээ.

Шэнэ мүнгөөр бусаалтыень үгэhэн юм гү, али үгы гү—мэдэнэгүйб. Гансашье поезддо бэшэ, олонхи зон ажалдаа яаража. шуурялдажа, жолоошын тэсэбэгэй hалажа, автобусоо эрхэ бэшэ ябуулха ушартай болоо hэн.

— Түрүүн хэжэрхиhэн хойноо удаань бодомжолдог, алдуугаа зahадаг, Росси гээшэмнай үбэштэйл зоной нютаг ха юм даа.—гэжэ жолоошон тобшолжо, түгшүүрилтэй байдал замираахые оролдоно.

— Үшөө үлэмжэ ухаатай зон ажаhуудаг,—гэжэ хэн шадай үүсхэлээр эхилhэн хэмжээ ябуулганууд, бултанай hайшаама үргэн ехэ хүдэлөөнэй болоhон баримтые сэдьхэлээ ханангяар үгэнабди.

Танай марафоной зүргэ харгы Байгал шадар ажаhуудаг арадта хабаатай шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ өөрынгөө хубита оруулха байна.

Экологическа доройтон уналгые зогсоохо, ерээдүйн үетэндэ Байгалые үлөөхэ. энээндэ нүлөөлхын тула бүхы юумэ хэхэ гэшэ манай урда табигдаhан hайн hайхан зорилго болоно. Тэрэниие дүүргэхэ гэшэ манай эрхэтэн ёhоной уялга мүн».

Байгалай эрьеэр урилдаашадта гурбан старт үгтэжэ. 42195, 10000, 1000 метртэ урилдаануд үнгэргэгдөө. «Байгалай марафон» гэжэ спортын hайндэр түгэсэбэ.

«Байгалай марафондо» хабаадагшад Россин Буддын шажантанай түб — Ивалгын дасанда ошоо, республикын хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаа.

Нимэ хэмжээ ябуулгые ганса Байгал дээрэ бэшэ, мүн Канадын Ехэ нуурнууд, Боливиин Титикака, США-гай Мичиган нуурнууд дээрэ саашадаа үнгэргэхөөр хараалагдаба.

С. СЕЛИВРА.

«БАЙГАЛАЙ МАРАФОН» ҮНГЭРГЭГДЭБЭ

Уласхоорондын экологическа «Байгалай марафон» Сибириин алдарта Байгал далайн эрьедэ үнгэргэгдэбэ. Таксимо тосхоной «Витим» гэжэ алта малтагшадай артелиин, Северобайкальск хотын коммерческэ банкын болон нютагай зургааануудай үүсхэлээр энэ ябуулга эмхидхэгдээ. Тиихэдэ тус хэмжээ ябуулга Россин Федерациин Экологиин ба байгаалиин баялигуудые зүбөөр ашаглалгын болон шажан шүтэлгын, нигүүлэсхы сэдьхэлэй асуудалнуудай талаар комитедүүдэй, Россин Федерациин Байгаалиин министерствын дэмжэлгэдэ хүртэhэн байна.

Байгаалиин шухаг комплекс болохо Байгал нуурта дэлхэйн олониитын анхарал хандуулха зорилготойгоор хэгдэhэн тус хэмжээ ябуулгада Буряад Республикын, Эрхүүгэй, Шэтын областнуудай захиргаануд. Хойто зүгэй асуудалнуудые эрхилдэг гүрэнэй комитедэй Россин худалдаа наймаанай-промышленна палатын, Россин Федерациин ой модоной ажахын албанай, Россин Эрдэмэй академиин, Россин коммерческэ банкын нэгэдэлэй, Гүрэнэй тамуужанай комитедэй, Россин Федерациин спортивна болон олимпийскэ комитедүүдэй болон бусад олон хүтэлбэрилэгшэд хабаадана. Тиихэдэ Германиин, Канадын, Норвегиин, США-гай болон бусад оронуудай хэдэн олон фирмэнүүд хабаадана.

«Витим» гэжэ алта малтадаг артель — генеральна спонсор, Москва хотын «Инновация» фирмэ эдэ ябуулганууда залан хүтэлбэрилэгшэнь болоо.

Али алинда ашатай туhатай харилсаа холбоо байгуулха талаар Северобайкальскын эмхинүүд hонирхолтой дурадхалнуудые бэлдэhэн байгаа.

Харинн гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдтэй Россин Федерациин правительствада уулзалга болоод, пресс-конференци үнгэргэгдөө.

Россин Федерациин Верховно Советэй Түрүүлэгшэ Р. И. Хасбулатов нимэ удхатай телеграмма марафондо хабаадагшадта эльгээгээ:

«Хүндэтэ нүхэд, хатад болон господанар! «Байгалай марафон» гэжэ уласхоорондын хэмжээ ябуулганууда хабаадахаяа агууехэ нуурай эрьедэ сугларhан таанадаа амаршалжа байhандаа баяртайб.

Буряад Республикын нютагай зургаануудай, мүн гурбан жэлэй саада тээ марафоной холын эмда гараhан «Витим» гэжэ алта малтагдана. Тиихэдэ Германиин, Канадын, Норвегиин, США-гай болон бусад оронуудай хэдэн олон фирмэнүүд хабаадана.

«Витим» гэжэ алта малтадаг артель — генеральна спонсор, Москва хотын «Инновация» фирмэ эдэ ябуулганууда залан хүтэлбэрилэгшэнь болоо.

Али алинда ашатай туhатай харилсаа холбоо байгуулха талаар Северобайкальскын эмхинүүд hонирхолтой дурадхалнуудые бэлдэhэн байгаа.

Харинн гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдтэй Россин Федерациин правительствада уулзалга болоод, пресс-конференци үнгэргэгдөө.

Россин Федерациин Верховно Советэй Түрүүлэгшэ Р. И. Хасбулатов нимэ удхатай телеграмма марафондо хабаадагшадта эльгээгээ:

«Хүндэтэ нүхэд, хатад болон господанар! «Байгалай марафон» гэжэ уласхоорондын хэмжээ ябуулганууда хабаадахаяа агууехэ нуурай эрьедэ сугларhан таанадаа амаршалжа байhандаа баяртайб.

Буряад Республикын нютагай зургаануудай, мүн гурбан жэлэй саада тээ марафоной холын эмда гараhан «Витим» гэжэ алта малтаг-

РОССИН ФЕДЕРАЦИИН ПРАВИТЕЛЬСТВЫН ШИИДХЭБЭРИ

Дутын хари гүрэнүүдтэ командировкодо ошохо хүнүүдтэ түлэгдэдэг мүнгэнэй хэмжээе ехэ болгохо тухан захиралта Россин правительство гаргаа hэн. Беларусь, Туркменистан ба Узбекистан командировкодо ошохо хүнүүд сүүдхэдэ 750 түхэриг, Казахстан, Молдово ба Украина ошохо хүнүүд—850 түхэриг, Кыргызстан ба Таджикистан ошохо хүнүүд —1 мянган түхэриг, Азербайджан. Армени ба Грузи ошохо хүнүүд үдэртэ 1500 түхэриг мүнгэ абадаг болохонь.

ХӨӨРӨЛДӨӨНҮҮДЫЕ ҮНГЭРГЭНЭ

МОСКВА. Россин Федерациин Президентын тусхай түлөөлэгшэ, Россин Федерациин Гадаадын тагнуулай албанай директор Евгений Примаков Тегеранда ошонхой.

Евгений Примаков тэндэ байхадаа, таджик-афган хилэ дээрэхи байдалтай холбоотой асуудалнуудаар Иранай хуулита тушаалтадтай хөөрөлдөө үнгэргэхэ юм гээд Россин Федерациин Гадаадын тагнуулай албанай хэблэлэй бюрогой хүтэлбэрилэгшэ Юрий Кобаладзе мэдээсэбэ.

РЕСПУБЛИКАДА МҮНГЭН hАНГАЙ БАЙДАЛ УЛАМ ДОРОЙТОНО

УЛААН-УДЭ. Буряад Республикада мүнгэн hангай байдал улам доройтоно. Министрнүүдэй Советэй заседани дээрэ правительствын гэшүүд нимэ тобшолол хэhэн.

Ямар шалтагаануудаар нимэ байдал тохеолдооб гэбэл, үйлэдбэрнин хэмжээн доошолhоор, экономико тогтууригүй байhан зандаа. мүнгэнэй сэн буурана. Жэшээлбэл, байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ ажалай түлбэридэ хэгдэдэг гаргашанууд 7 процент дээшэлhэн байна. Харин республикада продукци бүтээлгэ 15 процент хороо.

ТҮЛБЭРИГҮЙГӨӨР ЯБАДАГ БОЛОХОНЬ

ВЛАДИВОСТОК. Хотын бүхы үн зонине нинтын транспортаар түлбэригүйгөөр ябуулха тухай шиидхэбэри Владивостогой засагаархид абаа hэн. Эмхи зургаануудай болон предприятинуудта тохогдохо транспортын тусхай налогой мүнгэн зөөреэр трамвайн-троллейбусэй ажахы хүдэлхэ болоо.

Хотын шэнэ мэр Виктор Черепковой hунгалтын урда тээхи программын түрүүшын пункт энэ тогтоолоор «дүүргэгдэбэ гээшэ. Гэбэшье ябадалай элдэб үнгэтэй талонуудаа хаяхаяа яараhанай хэрэггүй гэжэ юумэ мэдэхэ хүнүүд хэлэнэ. Хотын бюджедтэ мүнгэнэй дуталдаа hаа, транспортаар түлбэритэйгөөр ябадаг боложо магадгүй. Энэ шиидхэбэринь мүнөө жэлэй дүүрэтэр лэ хүсэндөө байха ёhотой.

ХАМТЫН ХАНДАЛГЫЕ ЗҮБШЭН ХЭЛСЭХЭНЬ

ВЛАДИКАВКАЗ. Хойто-Осетиин худөөгэй районуудта олон үндэhэ яhатанай ажалша коллективүүдэй, эрдэм ухаанай, литературын, искусствын ажал ябуулгашадай суглананууд үнгэргэдэхэнь. Хойто-Осетиин ба Ингушетиин арадуудта Россин Федерациин Президентын ба Россин Федерациин Министрнүүдэй Советэй Түрүүлэгшын эльгээhэн хамтын Хандалгада сэгнэлтэ үгтэхэ юм. Хёмороо зүришэлдөөнэй болоожо байhан нютагуудтахи байдалые гуримшуулха арга зам тэрэ Хандалга соонь найруулагданхай юм.

Энээнэй урда тээ Владикавказда республикын Верховно Советтэ энэ хандалга зүбшэн хэлсэгдээ гээд мэдэсэгдээ hэн. Арадай депутадуудай городской ба районно Советүүдэй, мүн тэдэнэй гүйсэдкомуудай түрүүлэгшэнэртэй Хойто-Осетиин парламентын гүлваа Ахсарбек Галазов нимэ зүблөө үнгэргөө hэн. Нютагhаа зугадан гарагшадай асуудалнуудые үргэлжэ дээрэнь шиидхэхэ, амгалан тайбан хүн зоной аюулгүй байдал хангаха асуудалнуудта зүблөон дээрэ онсо анхарал хандуулагдаhан байгаа.

ХАМТЫН ФИРМЭ ХҮДЭЛЖЭ ЭХИЛЭЭ

УЛААН-УДЭ. Республикын хүнүүд хуушарhан автомашина худалдажа абахын тула Япон ошожо тухашархаяа болибо. Японой «Ямада моторс ко лтд» ба «Кей интернейшнл корпорэйшн» компаниинуудтай хамта Буряад Республикын кооператорнууд Японой хүнгэн автомобильнуудта, бишыхан автобусуудта ба ашаанай багахан машинануудта захил абажа эхилэнхэй.

Эсэгэ орондомнай үйлэдбэрилэгдэhэн машинануудай үнэ сэнгэй саг үргэлжэ дээшэлжэ байхада Японой хуушарhан машинануудай сэнгүүд тиимэшье үнэтэй бэшэ юм. Улаан-Удэ хотодо иимэ машинануудые хангаха станци нээгдэнхэй. Япондо hуража ерэhэн хүнүүд тэндэ худэлнэ. 2 мянган доллар оруулhанай hүүлдэ хоёр hара болоод тус станцида машина заhуулжа болохо юм.

Японой машинануудай хямдашаг. hайн шанартай дээрэhээ тэдэние худалдажа абахаар юм гэжэ хамтын фирмын түрүүшын клиентнүүд hанамжална.

ШЭНЭ ЖАСА

МОСКВА. «Начала» гэhэн экономическа номой жаса эндэ байгуулагдаа. Россин Эрдэмэй академиин Түбэй экономико-математикын институдай директор Валерий Макаров тэрэнэй президент болонхой. Егор Гайдар, мэдээжэ экономистнууд, шэнжэлэгшэд ба экономикын талаар журналистнууд тус жасые эмхидхэгшэдэй тоодо оролсоно.

Экономическа шэнэ бодомжо бүридхэхэ ба хүн зоной дунда экономическа эрдэм мэдэсэ тарааха гээшэ жасын гол зорилго болоно. Харинн гүрэнүүдэй ба Эсэгэ ороной авторнуудай үргэн ниитэ зэндо зорюулhан экономикын талаар номуудые хэблэхэ гээшэ ажал ябуулгынь гол шэглэлнүүд болохо юм. «Начала-пресс» хэблэл эдэ номуудые хэблэхэ болонхой.

Экономикын институдай үндэhэ hуури дээрэ шэлжэн оролгын үеын асуудалнуудаар семинарнуудые, симпозиумуудые, конференцинүүдые үнгэргэхэ гэжэ шэнэ эмхиие байгуулагшад хараална. Е. Гайдар энэ институдые толгойлдог гээшэ. Тэндэ тус жасын номуудай магазин нээгдэхээр түсэблэгдэнэ.

100 МЯНГА ГАРАН ЗУГАДАГШАД

МОСКВА. Январьhаа май хүртэтэр федеральна түбхинэн hуурижалгын албанай тодорхойhоной ёhоор зуу мянга гаран хүн ажаhуудаг орон нютагуудhаа гараха баатай болоhон байна. Таджикистанhаа 40 мянга гаран, Азербайджанhаа 19 мянган. Грузиhаа 15 мянганhаа дээшэ, Чечняhаа 18 мянга гаран хүн зон Россин Федерациин элдэб нютагууд руу нүүжэ ошоhон байна.

Тиихэдэ хахад жэлэй хугасаа соо 200 мянган хүн зон СНГ-гэй үгэнүүд руу нүүжэ ошоhон байна. Гол түлэб Дунда Азиин, Закавказиин. Казахстанай хүн зон болоно. Балтиин гүрэнүүдhээ нүүжэ гарагшадай тоо 2 дахин шахуу ургаа.

УНШАГТЫ ТАНИЛСАГТЫ:

2-дохи нюурта. Дэлгүүрэй харилсаан: хараа шэглэлнүүд. Н. Астапенко: «Харюусалгынь дээшэлүүлхэ». Д. Дарнев: «Доройтоhон байдалhаа гараха гү?». Хахад жэлэй дүнгүүд. «Арга боломжонуудаа хүсэдөөр хэрэглээгүй» — республикын Госкомстадай мэдээсэл. СНГ: тобшо hонинууд.

3-дахи нюурта. В. Токтохоева: «Шалгуулжа байхадаа, шэшэрбэшье...» Уншагшын hанамжа. Д. Доржиев: «Зоноюта хаалта табиба гү?» Ц. Цырендоржиев: «Олзондо болоhон уулзалга».

4-дэхи нюурта. Соёлой hонин. Аха нүхэр тухай үгэ. Т. Нимбуев: «Үлзын Доржо». В. Сыдеев: «Буряад ороноо түлөөлнэ».

1993 оной авгу...

ДЭЛХЭЙ hОНИНОО ДЭЭЖЭhЭ

ЭГЭЭН АЙМШАГ...

...ЬАН ДОРОХИ ЭВ...

...АНГАХАН hАМГ...

...ЫРДА САГhАА ЕРЭ...

УРЛАЛ

Дэлгүүрэй харилсаан хараа шэглэлнүүд

ХАРЮУСАЛГЫЕНЬ ДЭЭШЭЛҮҮЛХЭ

Манай Буряад Республика дотор үнгэтэ металлурги, хүндэ промышленность хүгжөөхэ дүүрэн арга боломжонууд бии юм. Юуб гэхэдэ, республикымнай үргэн уужам газар дайда дээрэ, хада уулануудай үбэрөөр шулуун нүүрһнэй, вольфрам-молибденэй, алта, мүнгэнэй, полиметаллнуудай болон бусад ашагта малтамалнуудай хэбтэшэ «нюутаатай» байдаг.

Түгнын нүүрһэнэй хэбтэшэ илангаяа шалгарна. Эндэхи нүүрһэнэй шанарынь һайн гэжэ сэгнэгдэнхэй. Олон жэлэй туршада эндэ нүүрһэн малтагдажа, республикын промышленностиин хэрэглэмжэдэ, мүн хүршэ область, хизаарнуудта хүдалдагдахаар хараалагдана. Энэ нүүрһэн дээрэ Гусиноозёрскын ГРЭС хүдэлдэг юм. Байгаалинн баллигуудые, илангаяа полиметаллнуудые, алта, хризотил-асбест, плавиково-шпат, силлиманит, борно-магнетитовэ руда, үнгэтэ шулуунуудые промышленна аргаар ойрын жэлнүүдтэ ашаглаха, Россин Федерацинн, Буряад Республикын промышленностиин хэрэглэмжэдэ эльгээхэ, хари гүрэнүүдтэ худалдаха арга боломжонууд бии.

Дэлгүүрэй харилсаанай үедэ байгаалинн баялигуудта ехэл гамтайгаар хандажа, ашагта малтамалнуудые зүбөөр хэрэглэжэ һураха болонобди. Тиимэ эрилтэ табигданашье. Манай Буряад Республика бэеэ даанхай республика болоод байна ха юм. Тиимэһээл республикынгаа газар дайда дээрэ оршодог ашагта малтамалнуудаа зүбөөр хэрэглэжэ, социально-экономическа хүгжэлтые түргэдхэхэ хэрэгтэ бидэ бултадаа хабаадалсаха болонолди даа.

Энэ тон шухала харюусалгатай хэрэгтэ манай Буряад Республикын Верховно Совет, Министрнүүдэй Совет бага бэшэ анхарал хандуулдаг гэшэ ааб даа. «Газарай нөөсэнүүд ба тэрэнние ашаглаха гуримууд тухай» Хуули Буряад Республикын Верховно Совет үнгэрһэн жэлэй октябрнин 28-да баталаа бэлэй. Энэ Хуулиин ёһоор, Буряад ороной газар дайда дээрэ бии байгаа ашагта малтамал абалга республикын хүгжэлтэдэ хабаадуулагдаха зэргэтэй. Энэ Хуулиин ёһо гуримуудые эбдэһэн хүнүүд, промышленна предприятинуудай коллективүүд хуулинн урда харюусаха болоно.

Буряад ороной газар дайда дээрэ ашагта малтамалнуудай хэбтэшэнүүдые бэдэрэлгэ-шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэхэ, промышленна аргаар тэрэнние ашаглаха гэһэн эрхэ Буряад Республикын Верховно Совет үгэдэг байна бшуу. Буряад Республикын Верховно Совет инмэ эрхэ үгэхэ асуудалые гансаараа шиидхэдэг гээшэ ааб даа. Байгаалинн баялиг ашаглаха, бэдэрэлгэ-шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэхэ эрхэ үгэхэ харюусалгатай асуудалые Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэ эмхидхэгдэһэн комиссинуудай гэшүүдтэй хамтаран хаража үзэдэг, зүб шиидхэбэри гаргаха гэжэ эрмэлээдэг юм. Байгаалинн баялигуудые ашаглаха, бэдэрэлгэ-шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэхэ эрхэ үгэхэ комиссинуудай гэшүүдэр арадай депутадууд, аймагуудай захиргаануудай гулваанууд, мэргэжэлтэд оруулагдадаг юм.

Буряад Республикын Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй эмхидхэгдэһэн энэ комиссинн гэшүүд жэлэй туршада 8 заседани үнгэргэһэн байна. Ашагта малтамалнуудай 247 хэбтэшэ ашаглаха, бэдэрэлгэ-шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэхэ эрхэ ажалша коллективүүдтэ үгтэһэн юм.

Иимэ эрхэ абаһан ажалша коллективүүд зарим ушарта хуулинн ёһо гуримуудые эбдэнэ, ашагта малтамал абаха хүдэлмэридэ ехэ голодоһо гаргана.

Хараад үзэе даа. Буряад Республикын Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй комиссинуудай гэшүүд 1992 оной декабрнин 18-да Ахын аймагай газар дайдада алта абадаг Зүүн-Холбоогой уурхайе гүрэнэй «Бурятзолото» гэһэн предприятида дамжуулха гэһэн байгаа. Урдань эндэ «Саяан» гэжэ артелиин хүдэлмэришэд алта угаадаг бэлэй. Хуушан ёһоор тус ажахы эндэ алта угааха хүдэлмэрөө үргэлжэлүүлхэшье байгаа. Юундэб даа, комиссиин гэшүүд «Бурятзолото» гэжэ предприятида энэ уурхайе дамжуулан үгэхэ гэжэ шиидэнэн юм.

«Бурятзолото» гэжэ предприятин гэшүүд «Саяан» артелиин хүдэлмэришэдые хүсөөр шахуу Зүүн-Холбооной уурхайһаа гаргаба. «Саяан» артелиин хүдэлмэришэд дүршэл шадабаритай мэргэжэлтэд байгаа гээшэ ааб даа. Эдэнэр Буряад Республика дотор абтадаг гурбанай нэгэ хубние малтадаг байһан юм. Иимэ бэрхэ мэргэжэлтэд мүнөө ажал хүдэлмэригүй үлэшоо. Тус артелиин коллектив Түнхэнэй аймагһаа Ахын аймаг хүрэтэр авто-харгы барижа байһан юм. Ойрын үдэрнүүдтэ энэшье ажалаа орхижо ошохо хэбэртэй.

«Бурятзолото» гэжэ предприяти иимэ бэрхэ, үнинэй суута коллективые ажалһаань гаргахадаа өөртөөшье, республикадашье ехэ түһатай юумэ хээгүйл даа. Иигэжэ хүүли буса ябадал хэжэ болохоор аал?

Би һаяшаг Эрхүүгэй областиин Слюдянскын районой захиргаанай гулваа В. Ф. Чехөвтэй уулзажа, хөөрэлдөө хүм.

— Бидэ «Саяан» артелиин хүдэлмэришэдэй ажал хэрэг тухай үнинһөөл хойшо һайн мэдэхэбди. Тиимэһээл тэрэнние өөртөө дуудажа, Култук шадар алта малтаха хүдэлмэри найдахамнай. Бэрхэ мэргэжэлтэд манда хэрэгтэй,— гэжэ В. Ф. Чехов мэдүүлээ бэлэй. Бидэ иигэжэ бэрхэ мэргэжэлтэдээ алдажа байнабди. «Саяан» артелиин коллектив хаанашье гомдол барижа ошоогүй, нэгэшье сүүдтэ хандааг үй.

Үшөө нэгэ нимэ баримта дурдаһуу. «Байкалкварцсамоцветы» нэгэдэлэй коллектив манай республикын хойто аймагуудай газар дайда дээрэ үнинһөөл хойшо үнгэтэ шулуу бэдэрэн шэнжэлдог юм. Эдэнэр бэдэрэлгэ-шэнжэлэлгын хүдэлмэри хэхэ хэлсээ Буряад Республикын Верховно Соведэй баталһан, тиимэ эрхэтэй болоһоншье байха.

«Байкалкварцсамоцветы» нэгэдэлэй коллектив Баунтын аймагай Ковокта нютагта номин шулуунай баян хэбтэшэ олоод, ашаглажа эхилһэн юм. Эдэнэр үнгэтэ шулуугаар эл-дэб зүйлэй шэмэглэлнүүдые хэдэг болоһон. Эндэхи уурхайе ашаглаха эрхэшье, хэлсээншье эдэнэртэ бин юм. Тэд эндэхи ашагта малтамалые ашаглаха болоходонь. Баунтын аймагай захиргаан, районно Совет ехэ һаад түбэг үзүүлнэ. Номин шулуу малтан абаха хүдэлмэри зогсоогдоһоор жэлнээ үлүүтэйхэн саг үнгэрбэ. Энэ хугасаа соо али зэргын ехэ продукци «Байкалкварцсамоцветы» нэгэдэл гаргаха байгаа гээшэб? Энэ асуудалые зүб тээшэнь шиидхэхээр саг хүрэжэ ерээ гээд һанагдана.

«Байкалкварцсамоцветы» нэгэдэлэй Буряад Республикын Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй баталһан хэлсээн саашадаа үргэлжэлүүлэглэхэ ёһотой гээд һанагдана. Энэ асуудалые зүб тээшэнь шиидхэхэ хэрэгтэ «Бурятгеолком» ехэ анхарал хандуулнагүй, Минин һанахада, дээдын зургааануудтай баталагдаһан хэлсээн жэншэдгүйгөөр сахигдаха ёһотой. Бидэ иигэжэ бэе бэедээ. һаад хэжэ байгаа һаа, энэ дэлгүүрэй харилсаанай шанга үе сагта ехэ һайн үрэ дүн түйлахагүйбди. Арад зоноо, республикаяа хүндэ байдалда оруулхабди. Хүн, ехэ, бага коллектив бүхэн гүрэнэй абаһан хуулинуудай гурим ёһонуудые сахихэ, хамаг юумэнэй түлөө харюусаха зэргэтэй.

Н. АСТАПЕНКО.
Буряад Республикын Верховно Соведэй комитедэй түрүүлэгшэ, байгаалинн баялигуудые ашаглаха эрхэ үгэдэг Верховно Соведэй комиссини түрүүлэгшэ.

Байгша оной хахад жэлэй дүнгүүд

АРГА БОЛОМЖОНУУДАА ХҮСЭДӨӨР ХЭРЭГЛЭЭГҮЙ

Орон дотор социально-экономическа байдалай тогтуургүй, үйлэдбэриин доройтон унажа байхада республикадамнай ашаа болон пассажирнуудые зөөлгын хэмжээн эрид доошолһон байна. Байгша оной түрүүшын хахад жэлдэ хамтын хэрэглэмжын транспортаар 8,1 миллион тонно ашаа зөөгдөө. Энэнь, үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхадь, 32,6 процентээр бага болоно. Түмэр замай Улаан-Удын отделени ашаа зөөлгын хэмжээ 21,3 процентээр, Улаан-Удын авиапредприяти—68,7, хамтын хэрэглэмжын автомобильна предприятинууд—40,1, гол мүрэнэй Улаан-Удын порт 86,6 процентээр доошолуулаа.

Иимэ байдалай шалтагаан гэхэдэ, түмэр замай унаа хангалтатайгаар ашаглагданагүй, түмэр замай станцинуудһаа ашаа саг болзортонь абаашагданагүй. 1993 оной июлиин 1-нэй байдалаар рельс шадарай талмайнууд дээрэ 564,7 мянган тонно ашаа сугларшанхай гэхэ гү, али нёдондохи жэлэй энэ үеынхитэй жэшэбэл, гурба дахин ехэ ашаа обооронхой.

Хамтын хэрэглэмжын транспортда, 1992 оной түрүүшын хахад жэлэйхитэй сасуулхада, пассажирнуудай эрьесэ 1,3 процентээр доошолоо, агаарай транспортда 9,4 процентээр, автомобильна транспортда 30 процентээр бага болоо.

Авиабиледүүдэй сэнгүүдэй дээшэлһэнһээ уламжалан, олон пассажирнууд түмэр замаар ябадаг болонхой. Пассажирнуудай эрьесэ 27 процентээр дээшэлһэн байха юм. Гэхэтэй хамта пассажирнуудые зөөлгэ хангалтатай гэхын аргагүй. Тарифуудай дээшэлһэн дээрэһээ самолёдуудта ба городууд хоорондо ябадаг автобусуудта биледүүдые уридшалан худалдадаг кассануудта оошорто байдаг пассажирнууд үсөөрөө. 1993 оной июлиин 12-то ба 16-да үнгэргэгдэһэн асуултын дүнгүүдээр авиабилет абахын тула пассажир дунда зэргээр 30 минутын туршада, городууд хоорондын автобусто билет абахын тула 5 минутын туршада оошорто зогсоһон болоно. Харин түмэр харгын биледүүдые абахын тула пассажир дунда зэргээр 1,4 часай туршада оошорто зогсохо баатай болоһон байна.

Гэбэшье асуулта үнгэргэгдэһэн үедэ самоледто билет абахаяа ерэгшэдэй 17 процентнь авиабилет абажа шадаагүй, городууд хоорондын автобусуудта—13, поезддо 10 процент пассажирнууд билет абаагүй байха юм.

Улаан-Үдэ хотын пассажирска транспортын хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр эмхидхэгдэһэн тухай оло дахин хэлэгдэнэн байна. Байгша оной июнь һарада хамтын транспорт түсэбэй ёһоор хараалагдаһан 20.704 рейс хэжэ шадаагүй, тэрэ тоодо автобусуудаар 20.047, трамвайнуудаар — 657 рейс хэгдэгүй бшуу.

Хэлхеэ холбооной предприятинууд байгша оной түрүүшын хахадта арадай ажахыда ба хүн зондо 2794,8 миллион түхэригэй хангалга үзүүлһэн байна. Тэрэ тоодо хүн зондо 506,8 миллион түхэригэй хангалга үзүүлэгдээ юм. Хэлхеэ холбооной предприятинуудай үзүүлдэг хангалгын хэмжээн доошолоо. Газетэ ба журналнуудые тараалга 22 процентээр, бэшэгүүдые, карточканууд ба открендольнуудые абаха хүнүүдтэнь хүргэлгэ 34 процентээр, посылканнуудые—47, мүнгэ эльгээлгэ — 19, телеграмма ябуулга 32 процентээр хороогдоо. Статистикын талаар Буряад Республикын гүрэнэй комитедэй согсолһон тоо, баримтануудтай танилсаад байхадаа, республикын транспортын ба хэлхеэ холбооной предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд тохёолдоһон байдалые зүбөөр сэгнэжэ, тобшолол хэхээр болоо бэшэ гү гээд һанагдана.

ХАРИ ОРОНУУДТАЙ ХОЛБООН ҮРГЭДЭНЭ

1993 оной түрүүшын хахадта хариин оронуудта эльгээгдэдэг эд бараанай хэмжээн 45 миллион долларто хүргэгдөө. Хариин оронуудта худалдагдаһан эд бараанай 65 процентнь транспортна хэрэгсэлнүүд болоно. Энэ жэлэй эхинһээ Хитадта гражданска 9 вертолет, Монголдо, Хитадта, Корейдэ 600 гаран автомашина, Финляндида 52 пресс-подборщик, Хитадта, Иранда, Грецидэ 37 электродвигатель худалдагдаа.

Хариин гүрэнүүдтэ 8,4 мянган тонно целлюлозо, 2,9 мянган тонно картон, 98,5 миллион киловатт-часай хэмжээнэй эльшын хүсэ, 141,3 мянган тонно шулуун нүүрһэ, 11 мянган кубометр хүрөөдэгдэһэн материалнууд, 15 тонно угаагдаһан ноохон худалдагдаа. Үнгэрһэн жэлэй энэ үеынхитэй сасуулбал, хариин гүрэнүүдтэ целлюлозо, эльшын хүсэ, шулуун нүүрһэ, хүрөөдэгдэһэн материалнууд ехээр худалдагдаһан байна. Сэхэ андалдаанай гуримаар харида материал нууд эльгээгдээ. Хари оронуудтай хэгдэһэн худалдаа наймаанай бүхы хэмжээнэй 86 процентнь сэхэ андалдаанай гуримаар бүтээгдээ юм.

Хитад гүрэнтэй худалдаа наймаан илангаяа үргэдэнхэй Хариин оронуудтай хэгдэһэн худалдаа наймаанай бүхы хэмжээнэй 83 процентнь Хитадтай ябуулагдаһан байха юм.

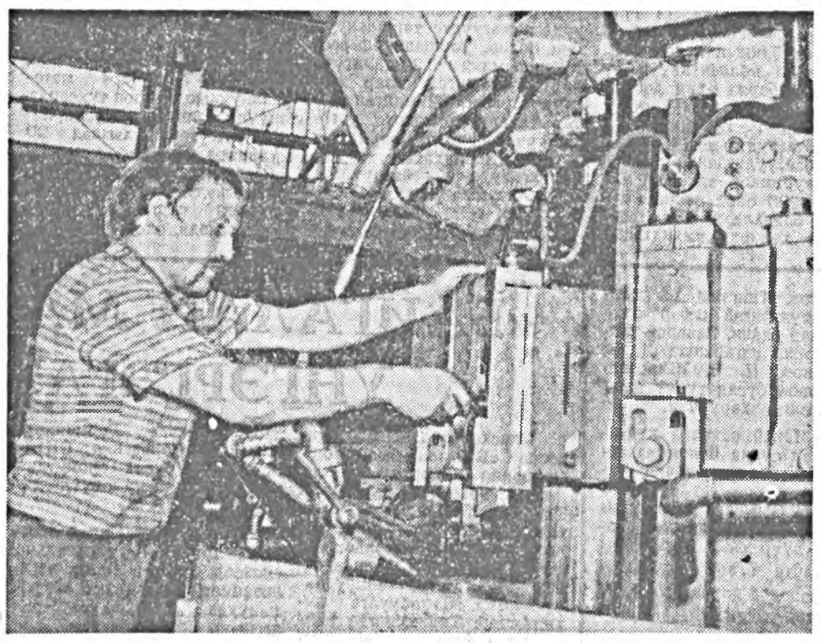

Һаяхан лэ гушанайнгаа дабаа дабаһан Виктор Золотарев арбан долоотойдоо Улаан-Удэ ерэжэ, локомотив-вагон заһабарилгын заводто токариин һурагшаар ороод, ажалайнгаа намтар эхилһэн юм. Сэрэгэй албанай удаа энэл заводтоо бусаа һэн. Тиигэжэ худэлэ худэлһөөр эрхим токарь боложо, шалгаржа, «Ажалай табьяагай түлөө» гэһэн медальда хүртэһэн байна.

Виктор Егорович механическа цехэй эгээл хүндэтэй хүдэлмэришэдэй нэгэнишь юм. Участогайнгаа мастерааршье худэлһэн, мүнөө тэрэ токарьнуудай бригада хүтэлбэрилнэ. Урагшатай һайнаар ажалладаг ба цехэйнгээ ажабайдалда эдэбхитэйгээр хабаададаг хадаа заводһоо байра абанхай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: В. ЗОЛОТАРЕВ. Б. ГАДЬЯНОВАЙ фото

СНГ: ТОБШО ҺОНИНУУД

Л. КРАВЧУК УКРАИНЫН ТЕЛЕВИДЕНЕЭР ҮГЭ ХЭЛЭБЭ

КИЕВ.—Украинын гадааадын политика манай гүрэнэй үндэһэн аша туһые хамгаалха талаар шэглүүлэгдэнэ. Энэ хадаа гол зорилгомнай болоно,—гэжэ Леонид Кравчук Украинын телевиденеэр үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ.— Президентын дурадхалаар Верховно Совет Украинын гадааадын политикын гол шэглэлнүүд тухай Тогтоол баталан абахадаа, минии һанахада. Украинын үндэһэн аша туһые хамгаалха дүримые хүтэлбэри болгоһон байна. Тиихэдээ манай арадай болон гүрэнэй аша туһада бүхы оронуудтай харилсаа тогтоохо ёһотойбди.

Бидэ мүнөөдэрэй бодото байдалые хараада абаха ёһотойбди гэжэ Президент хөөрөөгөө үргэлжэлүүлээ. Украина хадаа СНГ-гэй гэшүүн юм. Тиимэһээ нэн түрүүн тэрэнэй экономическа аша туһа имагтал эдэ оронуудтай холбоотой байна. Гадааадын политика бэелүүлхэдээ, мүн лэ бусад гүрэнүүдтэй хани хүршэ ёһоор ажаһуулгын гол ёһонуудые хүтэлбэри болгохо зэргэтэйбди.

АНХАРАЛДАА АБАХЫЕ ТОГТООГОО

ЯРОСЛАВЛЬ. Ярославска областной Соведэй депутадууд ээлжээтэ бэшэ сессиин худэлмэриин хоёрдохи үдэрэй дүүрэхэ тээшэ Россин Федерацинн Конституциин проект тухай нинтэ нэгэн шиидхэбэридэ хүрэжэ ерэбэ. Тиихэдээ «тэрэнние анхаралдаа абаха» гэжэ тогтоогоо.

Конституционно зүблөөнэй зохёожо абаһан Үндэһэн Хуулиин вариантые эдэ нютагуудта зүбшэн хэлсэхын урда тээ эндэ халуун шанга хөөрэлдөөнүүдэй болохоёо байһые уридшалан тааһан юумэдэл, Россин правительствын вице-премьер Сергей Шахрай. Конституционно Хуулиин талаар Россин Федерацинн Верховно Соведэй комитедэй түрүүлэгшэ Владимир Исаков, Арадай депутадуудай съездын Конституционно комиссинн гэшүүд худэлмэриин түрүүшын үдэр Ярославиин депутадуудай урда үгэ хэлэхэдээ, бодомжотойгоор. харюусалгатайгаад хандахыень уряалһан байгаа.

ИТАР-ТАСС.

ПРОФСОЮЗАЙ АЖАЛ ХЭРЭГҮҮД

МОСКВА. Дулдыданги бэшэ гүрэнүүдэй бүридэлдэ ородог хилэ шадархи область, хизаар, республикануудай профсоюзуудай нэгэдэлнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй Москвада һаяхан болоһон уулзалга дээрэ оруулагдаһан СНГ-гэй гүрэнүүдэй экономическа холбоо түргөөр байгуулха тухай дурадхалые профсоюзай олонитэ халуунаар дэмжэһэн байна. Энэ эрилтые һайнаһан олон тоото бэшэгүүд ба телеграманууд эдэ үдэрнүүдтэ ВКП-гэй гүйсэдкомдо ерэнэ.

«Экономикын харилсаа холбоонуудые һандараанан дээрэһээ үйлэдбэри доройтоо, олонхи предприятинуудай зогсоогдоһонһоо хүн зон олоор ажалгүй болоно,— гэжэ Маниставгай нефтегазгнигуудай 25 мянган тоотой коллективэй нэрэһээ профкомой түрүүлэгшэ Н. Кожиковой гар табилгатай телеграмма соо хэлэгдэнэ. — Материально-техническэ хангамжын хангалгагүй болоһон дээрэһээ нефть олзоборилго эрид доошолоо. Экономическа холбоо байгуулха ба харилсаа һэргээхэ тухай хэлсээндэ дулдыданги бэшэ гүрэнүүдэй толгойлогшоһор заатагүй гараа табиха ёһотой гэһэн эрилтэ табинабди».

«Манай коллективэй Россин предприятинуудтай нягта холбоотойгоор, хэлсээнэй ёһоор ажалладаг хадань экономическа холбоое байгуулха хэрэг манда тон шухала»,—гэжэ Кустанайн дизельнэ заводой профкомой бэшэг соо тэмдэглэгдэнэ.

Украинын экономическа хүшэр хүндэ байдалые гансал экономическа холбоон усадхаха арга гатай гэжэ соёлой худэлмэрилэгшэдэй профсоюзай комитедэ обком тоолоно. Бусадшье олон предприяти ба эмхинүүдэй профсоюзууд СНГ-гэй экономическа холбоо заатагүй байгуулха хэрэгтэй гэжэ тоолоно.

САНКТ-ПЕТЕРБУРГ. Хотын томо 47 предприятиин хүтэлбэрилэгшэдэй гараа табиһан мэдүүлгэ соо электрын эльшэ хүсэнэй сэнгүүдые забда залигүйгөөр дэшэлэүүлжэ байгаа һаа, зарим үйлэдбэринүүд, бүхэли нэгэдэлнүүд заатагүй зогсоогдохо, худэлмэришэд олоор ажалһаа гаргагдаха баатай болохо гэзэ хэлэгдэнэ. Нева мүрэн дээрэхи хотын ба Ленинградска областиин промышленностьда зайн галай ба дулаанай эльшэ хүсэнэй сэнгүүдые хоёр дахин дээшэлүүлхэ тухай документые Москвагай заабарлаар акционернэ «Ленэнерго» бүлгэм бэлдэһэн байна.

«1993 ондо Россин Федерацида зайн галай дулаанай эльшэ хүсэнэй сэнгүүдые гүрэнэй талаһаа гуримшуулха тухай дүримые» энэ нютагта хүсэгүй болгохо гээд хотын ба областиин засагуудта, дулдыданги бэшэ профсоюзай федерацида, монополидо эсэргүү политикын талаар гүрэнэй комитедэ промышленна предприятинуудай хандаһан хандалга нэгэн доро баталан абтаа.

МОСКВА. Социально-ажалай харилсааануудые гуримшуулха талаар Россин гурбан талын комисси «бюджетнигүүдэй» байдалда үнэнхэ зүрхэнһөө һанаагаа зобонхой ха. Мүнгөөр хүсэд хангагдаагүй байһан дээрэһээ эльгүрые хамгаалгын, арадай гэгээрэлэй болон федеральна, бюджедээр хангагдадаг бусад һалбаринууд буһалгаанда бэлэн болонхой гээд июлиин 9-дэ Москвада болоһон комиссинн гэшүүдэй зүблөөн дээрэ тэмдэглэгдээ.

Россин хахад миллион шахуу эмшэд хабаһаа хойшо салингаа абанагүй, тиимэһээ ажалаа орхихоор бэлэн болонхой гээд эльгүрые хамгаалгын худэлмэрилэгшэдэй профсоюзай ЦК-гай түрүүлэгшэ Михаил Кузьменко мэдээсээ. Ариг сэбэрые сахидаг станцинууд һаяар ажаллахаяа болихо, тиихэдэнь зунай сагта, амаралтын үедэ юун болохоб гэжэ ойлгохоор...

Бюджетнэ һалбаринн эмхи зургааануудые июлиин 10 болотор мүнгөөр хүсэд хангаха гэжэ правительствада дурадхаһан комиссинн шиидхэбэриие дүүргэлгэ элдэб шалтгаанаар удааруулагдана гээд үгэ хэлэгшэд тэмдэглэһэн байна.

Июлиин 19-дэ комиссинн ээлжээтэ бэшэ зүблөө зарлажа, «бюджетнигүүдые мүнгөөр хангаха талаар правительствын мэдээсэл шагнаха гэһэн шиидхэбэри абтаа.

Арзамас-16 болон Челябинск-70 хотонуудтахи Россин федеральна ядерна түбүүдые мүнгөөр хангаха талаар обороныи һалбаринуудай, атомна энергетикын ба профсоюзуудай гуйлтые Россин гурбан талын комисси дэмжээ.

АЛМАТЫ. Баруун Казахстанай «Карачаганакгазпром» нэгэдэлэй үйлэдбэриин подразделенинүүд нэгэ часай һэргылэмжын буһалгаа үнгэргөө. Худэлмэришэд ба инженерно-техническэ худэлмэрилэгшэд салин хүлһэ улаан абаагүй байһандаа дураа гутанхай. Олонхинь март һарахаа салингаа абаагүй.

Нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэд коллективэйнгээ гэшүүдтэ салингынь үгэхэ дуратай, теэд мүнгэн үгы ха юм. Нэгэдэлэй продукци хэрэглэдэг Оренбургын газова завод энэ хэрэг хойшо татана. «Карачаганакгазпромдо» тэрэ 5 миллиард 111 миллион түхэриг үритэй болонхой. Гэбэшье элдэб шалтаг барижа, үриеэ түлэхэеэ яаранагүй.

Тиимэһээ нэгэдэлэй дулдыданги бэшэ профсоюзай хүтэлбэрилэгшэ С. Юртаев 5500 гэшүүдэйнгээ нэрэһээ Россин Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Черномырдиндэ болон Оренбургын газова заводой дирекциндэ хандажа,дары түргэн үриеэ түлэхэ эрилтэ табиһан байна. Тиигэзгүй һаань, газ эльгээхэеэ болихо юм.

Нэгэн доро Казахстанай правительствада шанга эрилтэ табигдаа. Нэгэдэлэй коллективэй бүхы гэшүүдтэ энэ бэсэрээ салингынь түлэхэ тухай асуудал профсоюзай эдэбхитэн табиһан байна. Һаяын үдэрнүүдтэ салин түлөөгүй һаань, «Карачаганакгазпромой» коллектив июлиин 27-һоо болзоргүй буһалгаа үнгэргэхэ гэһэн хамтын һэдэлгэнүүдые ректорнүүд дэмжэхэ хараатай.

ДОРОЙТОҺО БАЙДАЛ ҺЭРГЭХЭ Г

Хорин аймагай хүдөө ажахын гол һалбаринн ажалай дүнгүүд үнгэрһэн кварталай хугасаа соо хараа баһса доошолоо — ажалай бүтээсэ ушаа, һаамхай үнеэн бүриһөө һүаболга бага болсо. Хамтын малай гарзалха ушарнууд олошороо гээд дүнгүүд харуулна. Аймагай ажахынуудта тохёолдоһон энэ шахардуу байдал хүтэлбэрилэгшэдэй, малшадай, зооветмэргэжэлтэдэй һанаа сэдьхэл зобоожо, өөдэгүйхэн энэ байдалаа хайшан гээд һайжаруулха, мал ажалай продукци дээшэлүүлхэ гээшэб гэһэн хүнгэн бэшэ бодолнуудые эрхэ бэшэ түрүүлнэ.

Хэрбээ аймаг дотор мал ажалда 1991 ондо туйлагдаһан дүнгүүдтэй сасуулха болоо һаа, нёдондо жэлдэ ажахынууд һүүлэдбэрилгэээ 12.225 центнерээр доошолуулаа. Хорин байгша оной нэгэдэхи кварталай дүнгүүдые, нёдондоной энэл үеынхитэй сасуулхада, бүхы район дотор 2730 центнер хэмжээнэй һүн абтаагүй.

1990 ондо аймагай һаалишад дунда зэргээр һаамхай үнеэн бүриһөө 2284 килограмм һүн һааһан байна. Үнгэрэгшэ жэлдэ нэгэ һаамхай үнеэнэй һаам арайхан гэжэ район соо 1553 килограммда хүрөө.

Үнгэрэгшэ жэлдэ манай район гүрэндэ мяха тушаалгаяа 160 процентээр үлүүлэн дүүргээ. Энэнь ямар ушартайб гэхэдэ, аймагай зарим ажахынууд үбһэ тэжээлэй дуталдаһан дээрэһээ малаа ехээр гарзалхамнай гэжэ айгаад, бодо малайнгаа. хонидойнгоо тоо хорооһон байха юм.

Гүрэндэ мяха тушаахадаа эдэ ажахынууд һайншье үүлтэрэй, залуушье малаа, эгээл харамтай юумэнь гэхэдэ, үшөө тугаллажа шадаа нинтын малай тоо олошоруулха эхэ малнуудые тушаалсаһан байгаа.

Иимэ ушарнууд Анаагай, Буламай колхозуудта, Хорин, Удын, Хурбын совхозуудта тохёолдоо. Дээрэ нэрлэгдэһэн ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй, зооветмэргэжэлтэдэй гаргаһан «һайн үүсхэлэй» ашаар район дотор хамтын малай тоо 1133 толгойгоор үсөөрөө, тэрэнэй тоодо үнэздэй тоо 292 толгойгоор, хонид — 9600, тэрэ тоодо эхэ хонид 3822 толгойгоор үсөөрөө. Энэ жэлдэ гүрэндэ мяха тушаалгаяа Хорин район хэдышье үлүүлэн дүүргээ гээд хэлээ һаа, 1991 онойхидо орходоо, аяар 1888 центнерээр бага мяха гүрэндэ тушааһан байха юм.

Хамтын малай гарзалгаһаа аймагай ажахынуудта ямар ехэ хохидол ушарагдаба гээшэб! 1992 оной туршада аймаг дотор 1253 толгой мал гарзалагдаһан һаа, хосорһон хонидой тоо бүришье ехэ 10982-то хүрөө, тиихэдэ 32 толгой морид гарзалагдаа. Үнгэрһэн гурбан һарын дүнгүүд һайн бодол түрүүлнэгүй. Өөдөдөө хараад үзэгты. Мини лэ гурбан һарын туршада бүхы аймаг соо 346 толгой болоо мал, 1934 хонид, 4 толгой морид хосороо.

Ажахынуудай олохон хүтэлбэрилэгшэд, зооветмэргэжэлтэд малда эдюулхэ үбһэ тэжээлэй дуталдаһанһаа, мал ажалай материально-техническэ байдал, малаа харуулха шэнэ байра, хашаанууды бариха, малшадай ажалай социальна талые һайжаруулха эрэгтэ мүнгэ зөөрнин дуталдаһанһаа болоо гэхэ мэтэ олон шалтагаануудые дурдадаг гээшэ. Энэньшье зүб гэжэ бидэ мэдэрнэбди. Тиигэбэшье үдэр бүхэнэйнгөө ажалда онсо анхарал хандуулха хэрэгтэй ха юм. Тодорхойлбол, малай үүлтэрые һайжаруулгын худэлмэри тон анхаралтайгаар үнгэргэхэ, ха рюусалга ехэтэйгээр малаа харуулалга, тиигээд малшадай салин хүлһэ дээшэлүүлгэ ехэ удха шанартай болоно.

Һүүлэй үедэ ажахынууд бэеэ дааниг байдалтай, хамаг асуудалнуудые өөһэдөө шиидхэдэг болообди гээд, малшадайнгаа ажал зүбөөр эмхидхэнэгүй. Энээнһээ уламжалан, ажалай журам һуладана, фермэнүүд дээрэ хэншье, юунэйшье түлөө харюусанагүй. Иимэ байдал дары түргэн болюулха хэрэгтэй. Тон адли үбһэ тэжээлтэй, ажалай эрхэ байдалтай малшад адли үрэ дүнгүүдые туйлана бэшэ ха юм. Энэ жэшээ малшан бүхэнэй даажа байһан ажалдаа хандасые, оролдолгые тоб байса харуулна бшуу. Мал ажалай гол шухала зүйлые — үнеэдые искусственна аргаар үрэжүүлгые аймагай зооветмэргэжэлтэд анхаралдаа абангүй, хайша хэрэгээр үнгэргэнэ.

Хэрбээ 1991 ондо районой бүхы һаамхай 3123 үнеэдэй искусственна аргаар үрэжүүлэгдэнэн байгаа һаа, нёдондо жэл 2730 үнеэд үрэжүүлэгдээ. Харин 1992 ондо 100 үхэр бүхэнһөө 30-нинь гүй байха юм. Ай хынуудаар энэнэ үзэхэ болоо һаа, далгай байна.

Хасууртайн, Хур Тайлсын, Буламай ажахынуудта 100 42-нь һүбайраа. Ма нинь гүгаа гүй ажахынуудта 35 үнеэ байгаа.

Эндэһээ юрын т хэдэ, 100 һаамхай риһөө 30—40 үнеэ гүй болгоса эдэ үнеэд адагынь но һүүлэй жэлдээ үг байгаа бшуу. Хэ шануудые мүнгэн раха болоо һаа, дые харуулһаһаа дые үнеэдые толожо дэй миллион тух жэнэй болохоор

1993 оной түрүү талда аймагай а 1221 тугал абаха даһан байгаа. Бо лаар 1413 тугал юм. Тэрэнэй тоо евский» совхозло абтаа, 70 тугал а жэ хараалһан ба гай колхоздо 168 логдоно. Үдынхи абахаар түсэблэ һаа, бодото дээрэ абаһан байна.

Иимэ нэгэ жэшэ дая. Анаагай ко мад зоотехник Ц. лов март һарын тоосоон соо 32 жүүлэгдээ гэжэ дэнь, харин ганс МТФ-эйн үрэжүүлэ боевагай тоосоон с искусственна арга лэгдээ гэжэ хэлэг дэ хамтын «Хорин хы болон Булам март һара соо үрэжүүлээгүй. И шэнэнүүд аймаг ажахынуудта уша

Эдэ баримтануд руулнаб гэхэдэ, зооветмэргэжэлтэд нүүдэй бригадирн гаа үүлтэр һайнаг кусственна арга үрэжүүлхэ хэрэгт рэгээр хандажа, үрэжүүлэгдээб г хэнэгүй, ямар б нүүд дээрэ тохо наб, ажалаа хайш бөөр эрхилхэ гэ сэд мэдэнэгүй. нулаар табигданха гэрөөл һаа, саа лоноб гэхэ мэтэ дээрэ ажал Энээнэй хажуугаа кусственна арга гэдэ түүна үгы гэ хүтэлбэрилэгшэд бли. Жэшээнь, совхозой директор дуйнов малай үүл руулха «Восточно л үрэжүүлхэ хэлсээ баталһаяа

Мүнөө үнэ с гаар нэмээд б үрэжүүлгын ажа гэй дээшэлһэнн гүй. Нэгэ үнеэ тулада 425 т шалха хэрэгтэй б гэжэ һанамаар, һайнаар бодоод гашануудаа гуйс рюулхаар байна.

Хараад үзээ. байрхада, тугалг дүтын ерээдүйд гэ һаамхай үнеэн ханда тушааха лохо жэшээтэй. но һу һаажа ш лоноби (нимэ х район дотор д жэлэй тоосоогоо нөөнэй сэнгээр гэдэ оруулха б рэмнай 150 м тэ болохо. Мини хэдэ, искусстве үрэжүүлгын аша рэгтэй болоно гэ ха юм. Тиим ажахынуудта м гын харюусалга «дэмы табиһан табиһан һур» ш һаань һэргээхэ, бөөр эмхидхэлэ лэгшэдэй жарюу гадхалга мүнөө хала асуудалнуу лоно.

Мүнөөдэрэй б мериүүдэй болоо ажахынуудай г та ажахынуудай лэгшэд хамтын лэхэ эрхэтэй бо Тиимэһээ ажа түлөө ажахын харюусаха ёһотой

Хүдөө ажахы шахардуу ажалайнгаа һал тэр һайжаруулха на үрэжүүлгэ үргэдхэжэ, шэ эхилхэ бээ гэж

Хорини районой хын управлени

ГУУЛЖ

ьна аюулгүйе сахих
аар буряад Республ
тициин ахамад сов
айон) болон Моной
2 оной ба 1993 он
гүүдые, мүн эрхэтэ
үлгөнүүдэй хэр эрэ
ент В. Токтохоева
аа дүнгүүд тухай х

районой прокуу
ошеев бидэ хоёр
ожниин начальн
ник В. И. Зеле
алгатайгаар байг
24—27-ной удэр
када шалгалта
ди. Таможнинь
станциин вок
родог. Гадна Хя
аһа нэгэ посттой
аа таможни 143
эдэй, шалгалтын
ажаллажа бай
агтадахи КПП-
амэрилэгшэ шал
байба.

оператив

ГОҺОН ДАЛ ХЭ ГҮ?

бүхэнҺөө 30-шинь тус
гүй байха юм. Аймаг
ынуудаар энээнине
гэхэ болоо Һаз, ним
алгай байна.

Хасууртайн, Хүрбын,
Гайлсын, Буламай, А
ажахынуудта 100 үн
12-нь Һубайраа. Хүрбы
ынь гуталлаагүй ой
ынуудта 35 үнеэд т
байгаа.

Эндэһээ юрын тобш
хэдэ, 100 Һаамхай үн
ҺөҺөө 30—40 үнеэн Һ
гүй гэжэ багсаахаар,
дэ үнеэд адагынь 50—
о Һу жэлдээ үгэхэ
байгаа бшуу. Хэрбээ
шануудые мүнгэн болго
Һаха болоо Һаа, Һуба
дые харуулһалһанай г
нуудые тооложо үзөө
дэн миллион түхэригэ
жэнэй болохоор хаш

1993 оной түрүүшы
талда аймагай ажалы
1221 тугал абахаар х
даһан байгаа. Бодото
маар 1413 тугал
ом. Тэрэнэй тоодо
евский» совхозто 126
абтаа, 70 тугал абаха
жэ хараалһан байгаа.
гай колхозто 168 туг
логдоно. Үдынхид 76
абахаар түсэблэһэн
Һаа, бодото дээрээ 141
абаһан байна.

Нимэ нэгэ жэшээ эн
даа. Анаагай колхоз
мад зоотехник Ц. Д.
лов март Һарын ажа
тоосоон соо 32 үне
жүүлэгдээ гэжэ м
дэнь, харин гансал
МТФ-эйн үрэжүүлэгшэ
боевагай тоосоон соо
искусственна аргаар
лэгдээ гэжэ хэлэгдэна
дэ хамтын «Хоринское
хы болон Буламай
март Һара соо нэгэш
үрэжүүлээгүй. Нимэр
шээнүүд аймагай б
ажахынуудта ушарна.

Эдэ баримтануу
руулиаб гэхэдэ, ажах
зооветмэргэжэлтэд,
нүүдэй бригадирнуу
аа үүлтэр һаижаруу
кусственна аргаар
үрэжүүлхэ хэргэтэ х
рэгээр хандажа, хэл
үрэжүүлэгдээб гэһэн
хэнэгүй, ямар байдал
нүүд дээрэ тохёолдо
наб, ажалаа хайшан
бөөр эрхилхэ гээшэб
сэд мэдэнэгүй. Хам
һулаар табигданхай,
гэрөөл һаа, саашаа
лоноб гэхэ мэтээр ф
дээрэ ажал ябуу
Энээнэй хажуугаар
кусственна аргаар
гэдэ туһа үгы гэжэ м
хүтэлбэрилэгшэд р
бни. Жэшээнь, Х
совхозой директор В.
дуноов малай үүлтэр
руулха «Восточно» нэ
мал үрэжүүлхэ үрэ
хэлсээ баталхаяа а

Мүнөө үнэ сэнгэй
гаар нэмээд байха
үрэжүүлгын ажалай
гэй дээшэлһэнинь
гүй. Нэгэ үнеэ үрэ
тулада 425 түхэри
шалха хэрэгтэй бшуу
гэжэ һанамаар, т
һайнаар бодоод үзэхэ
гашануудаа гүйсэд д
рюулхаар байна.

Хараад үзэе. Үнеэ
байһхада, туталгүй
дүтын ерээдүйдэ тэр
гэ һаамхай үнеэн гу,
ханда тушааха хаш
лохо жэшээтэй. Тим
но һу һаажа шадал
лонобди (нимэ хэмж
район дотор дунд
жэлэй тоосоогоор аб
нөөнэй сэнгээр эн
гэндэ оруулха болоо
рэмнай 150 мянган
тэ болохо. Мин тоо
хэдэ, искусственна
үрэжүүлгын аша туһ
рэгтэй болоно гээд
ха юм. Тиимэһээ
ажахынуудта мал
гын харюусалгата
«дэмы табиһан дэ
табиһан һур» шэнэ
һаань һэргээхэ, тим
бөөр эмхидхэлгэ,
лэгшэдэй харюусалг
гадхалга мүнөөдэрэй
хала асуудалнуудай
лоно.

Мүнөөдэрэй байда
мернүүдэй болон та
ажахынуудай гэшүү
та ажахынуудай х
лэгшэд хамтынгаа
лэхэ эрхэтэй болонх
Тиимэһээ ажахыдаа
доһон хүндэ хүшэр
түлөө ажахын гэшү
харюусаха ёһотой бо

Хүдөө ажахыдамн
шье шахардуу орёо
тохёолдоошье һаань
нуудай хүтэлбэрилэг
ветмэргэжэлтэд да
һан ажалайнгаа э
дэ зүб тобшолол х
ажалайнгаа һалбар
тэр һайжаруулха, и
на үрэжүүлгэ хэгэ
үргэдхэжэ, шэнээр
эхилхэ бэээ гэжэ н

Д. Д

**Хоринн районой хүд
хэн управленини
зо**

ЭЛГУУЛЖА БАЙХАДАА, ШЭШЭРБЭШЬЕ

ХУҺ БА ХУУЛИ

ральна аюулгүйе сахиха тухай» Хуулиин дүүргэлтые талаар оуряад Республикын прокуроройн ахамад туслахтичиин ахамад советник Ц. А. Гришин Наушкын нэрэмжэтэй район) болон Моной (Түшхэнэй район) таможниин 1992 оной ба 1993 оной нэгэдэхи кварталай хүдэлбэрилгүүдые, мүн эрхэтэдэй зүгһөө ородог гомдолнуудые шалгуулгэнүүдэй хэр зэргэ үндэһэтэйе шалгаба. Манай президент В. Токтохоева Иван Абрамовичта хандажа, мүнгаа дүнгүүд тухай хөөрэхыень гуйһан байна.

тын районой прокурор Аюшеев бидэ хоёр таможниин начальникиин албанай II советник В. И. Зеленидалгатайгаар байгаа 24—27-ной үдэр аушкада шалгалта ябадаа. Таможниинь станцин вокзалдоо. Гадна Хяхтын орошодоог. Гадна Хяхтын баһа нэгэ посттой Кяхтин таможни 143 дэгэштэй, шалгалтын ажаллажа байна. Хяхтадахи КПП-дэлмэрилэгшэ шалгалта байба.

оперативна хоёр Тэдэнэйнь инспекторууд болон пассажиртанта. Тэдэнһээ гадхүнһөө бүридэһэн үзэлгын ба статистихүдэлнэ.

ин хүдэлмэрилэгшэд
лэ гаража ябаһан
абажа ябаһан юумэ-
ниин вокзалай тус-
соо гү, али поезууд соо шалгадаг
ус таможни Хяагаа гадна Зэдыи,
болон Сэлэнгын
ажал ябуулдаг.
дүүргэдэг уялгаа, документнүүдые,
ахаяа бараануудай
амяараа ябажа

байһан бараа, пассажируудай гартаа барижа ябаһан бараань шалгажа үзэхэ, пошлино болон налог абаха гэхэ мэтэ.

Таможниин хүдэлмэрилэгшэд шалгалтада ороһон ye соо нюусаар гаргагдаһан эд бараанай ба таможниин дүримүүдые эбдэһэнэй түлөө харюусаха тухай хуулинуудай дүүргэлтые хангаха талаар зарни тэды хүдэлмэри ябуулаа гэжэ шалгалта элирүүлһэн байна.

1992 оной хугасаа соо Россин Федерацинһаа 988900 һуури эзэлһэн эд бараатай 358492 пассажир хилэ ишэ тишээ дабаһан байна. Харин урда жэлэйнь энэл ye соо 195 9448 һуури бараатай 442599 хүн ябаа. Россинһаа гарагшадай тоо 1992 ондо юундэ үсөөрөөб гэхэдэ, Монгол Республикаһаа манай сэрэгүүд болон мэргэжэлтэднай нютагаа бусажа эхилээ һэмнай. Аяншалагшадай ябалга энэ ye соо мүн лэ үсөөрһэн байна.

Наушкын таможниин инспекторнүүд Россинһаа гаргагдаха хорюултай эд бараа абажа ябаһан монгол 613 эрхэтэдые барибаһан, тэдэниинь бусаалгаһан байна. Тихэдэ таможниин дүримүүдые эбдэһэн 668 хүндэ 151844 түхэригэй яла тохогдоо. Харин байгша оной дүрбэн һарын хугасаа соо 103 хүн 83258 түхэригэй яла түлөөд байна. Хүнүүд эд бараанай хажуугаар һомо, бусад хэрэгсэлнүүдые гаргахые оролдоно. Үнгэрһэн ye соо нюусаар гаргагдажа ябаһан 164556 һомо олдоо һэн. Хуули бусаар һомо гаргажа ябаһан Шеин Илюхинов хоёр РСФСР-эй УК-гай 15, 78 статьянуудай үндэһөөр гэмнэгдэһэн байна.

Алтан, мүнгэн эүйлпүүдэй хэрюултайе мэдэжэл байгаад, мананхиншье, харин оронуудай эрхэтэдшье тэдэнние Россинһаа абаашахые оролдодог зандаа. Алтан эдлэлые гаргажа ябаһан 28 ушар дайралдаа. Харин оронуудай валюта,—доллар, марканууды абажа ябаһан ушарнуу үсөөн бэшэ дайралдана. Эдэ мүнгэн гол түлэб Монгол Республикын эрхэтэдһээ олдоно.

Элдэб эсын эд бараа, арһа шүрбэһэ Росси руу нюусаар оруулжа ябаһан хүршэнэрнай таможни дээрэ нилээн лэ олоороо байргдана. Харин ye-лэ эзэдыншье олдохоёо болёод байдаг. Тинхэдэ манай талаһаа хорюултай бараан мүн лэ хилэ «дабажал» байна. 1993 оной февралиин 18-да 54-дэхи поездын сонхо доро дүн хамта 111600 түхэригэй 91 шэл спирт, 40 шэрхэг сигаретэ нюугданхай байгаа. Эзэнинь айһандаа, бэеэ мэдүүлээгүй үлөө. Таможниин хүдэлмэрилэгшэд эзэгүй эд бараа обёорходоо, нюусаар тэдэнине гаргажа ябаһан хүнине олохо гэжэ оролдохо байгаа. Энэ талаар хэмжээнүүд эндэ хүсэд абтаагүй гэхэ шухала.

Байгша оной дүрбэн һара соо Наушкын таможниин начальник В. И. Зеленинэй зүбшөөлөөр Монгол ороной гурбан хүн хубиин шалгалтада ороһон байна. Тиихэдэнь Гунчинсүрэнэй оймһон соо 140 000 түхэриг (рубль) болон 200 доллар олдоо. Энэ мэтэшэлэн, хоёр талын хооронд СССР-эй Таможниин Кодексын дүримүүдые эбдэһэн ябадал олон байна.

Зүгөөр таможниин хүдэлмэрилэгшэд шалгалта хэхэдээ, зарим үедэ алдуунуудые гаргана. Хүнэй абажа ябаһан зөөрэ хуряахадаа, өөһэдынгөө хүдэлмэрилэгшые гү, али хилэ сахигшые гэршэ болгоһон байха юм. Үгышье һаа, уголовно хэрэг болгохоор ушарнуудта юрын лэ яла тохуулһан баримтануу бии. 1993 оной мартын 16-да эрхэтэн Свешниковнэй Россин болон ондоо гүрэнүүдэй 730699 түхэригэй валюта хуряагдаһан аад, хуулита шиидхэбэри абтаагүй байха юм.

Нигэжэ хэлээд байхадамни, хилэ дээрэ абтаһан зөөри зөөшэ, мүнгэн, алтан хайшаа ородог юм гэһэн асуудал гарахаараа гараха байха. Шалгалта энэшье талые анхаралһаа алдаагүй. Наушкын таможниин хүдэлмэрилэгшэд таможниин дүримүүдые эбдэгшэдһээ хуряаһан үнэтэ эд хэрэгсэл, валютануудые гурбан хоногой хугасаа соо Гүрэнэй банкда хадагаламжада тушаадаг, харин ялаһаа сугларһан мүнгые гүрэнэй аша туһада шэглүүлдэг байна. 1992 ондо гүрэндэ 272.339.257 түхэриг оруулагдаһан һаа, байгша оной дүрбэн һара соо 165.825.514 түхэриг гүрэндэ тушаагдаад байна.

Июнь һара соо эгээл нимэ шалгалта Монойл таможнидо хэгдээ. Түнхэнэй районой прокурор К. Б. Муханов таможниин начальник В. А. Корсакова хоёр намтай суггаа хүдэлөө һэн. Ажалынь хаанашье адли ааб даа. 1991 ондо эндэ таможниин дүримэй эбдэгдэһэн тухай 14 материал бүридхэгдэһэн байна. Харин 1992 ондо энэ тоо 57-до хүрөө. Гол түлэб Монгол ороной эрхэтэд лэ дүримүүдые эбдэһэн байха юм.

Байгша оной табан һара соо 8 монгол дүрим эбдээд, дүн хамта 7125 түхэригэй яла түлөөн байба. Шалгалта хэһэн үдэрнай таможниин кассада 594047 түхэриг (рубль), Польшын 5000 злотых, США-гай 14 доллар, нэгэ алтан зүүдхэл байба. Эдэ бүгэдэ апрель һараһаа эндэ сугларaа.

Тэрэнһээ гадна элдэб аргаар машина соо нюугдаһан һомо хэрэгсэл, тарбаганай арһан гэхэ мэтые гаргажа ябаһан олон монголшууд баригдаһан байна. Монгол Республикын эрхэтэн Ядам Баасанжав машинынгаа кузов доро дабхар оёор хээд, тарбаганай 219 арһа гаргажа ябатараа баригдаа. Энэмнай хуулинн ёһоор харагдаха хэрэг аад лэ, тингэд гээд лэ дүүрэһэн байха юм. Иимэрхүү дутуу дунданнуд манай таможниин ажал ябуулгада дайралдана. Тингэбэшье тэдэнэй зүгһөө 1991 ондо түсэбһөө гадуур 84325, 1992 ондо 767950, 1993 оной табан һара соо 3.467.014 түхэриг ороһон байна.

Шалгалтын дүнгүүдээр таможни бүхэнэй хүтэлбэридэ дутуу дунданнуудынь заагаһан, дурадхалнууд оруулагдаһан байха юм.

Уншагшын һанамжа

ОРЮУТА ХААЛТА ТАБИГДАНА ГҮ?

үнэн» һониндо «Ре-
будлин» гэһэн нии-
доро түрүү бэшэ-
хэтэй статьянуудые
лэ хэблэгдэжэ бай-
ин редактор Ц. Б.
жиев общество до-
ло байгаа хубйлал-
лэнжэлэлгэ хэхэһээ
эл арадайнгаа саа-
ардаар хүгжэжэ бо-
ы асуудалнуудта,
соёлдо, ёһо зан-
лон бусад амин шу-
удалнуудта тогтоод,
һанамжа хэлдэгг

юолин 13-най
шалтай эбсэжэ бо-
аал?» гэһэн гаршаг-
соогоо Росси до-
хэблэлгэ ямар бай-
од байнаб гэһэн
лэзд, буряад хэ-
хэблэгдэдэг но-
л анхаралаа табиг-
дэнэйнье ойлгосотой.
мэн дээрэ хурга да-
олохоор номуудай
хэнэгтэйгээр гар-
болоһондо голхор-
Гушаад онуудта
мэн дээрэ олон но-
тоодо хэдэн жур-
арадаг байһан юм

мэдэхээр, жараад
отор буряад уран
ой номууд, үльгэр
ялала олоор хэб-
байгаа. «Алтан Ша-
» гэһэн үльгэр
ан үльгэрнүүдэй
табяад онуудта
ониирхол түрүүлдэг
ешэб! Үльгэр ,бу-
гууд үгтэнхэй бай-
. Номой гадар хуу-
нь элэшэнхэй, гар-
ажан ушагдадаг

гууд мүнөө юун-
хэблэгдэдэггүйб
агшаб. Номой ма-
байгаа һаань, зон
худалдажа абаха

уран зохёолшодой
эзэлнүүд юундэ хэб-
б Буряад хэлэ-
хэлэнтэй зэргэ рес-
оторoо үгрэнэй хэ-
анхаралаа табиг-
нэнэш

СОЁЛОЙ ҺОНИН

БЭЛЭГҮҮДЭЙ ВЫСТАВКЭ

Буряад Республикын 70 жэлэй ойн баярай һайндэрые манай республикын ажалшадтай суг тэмдэглэлсэхэсэ олон айлшад ерээ һэн. Энэ сайн баяртай дашарамдуулан тэдэнэй өөрынгөө нютаг ороноо асаржа барюулһан бэлэгүүдэй выставкэ Ц. С. Сампиловай нэрэмжэтэ музей соо харуулагдажа байна.

Эндэ Украиныг нислэл Киев, мүн Эрхүү хотонуудһаа, Усть-Ордын Буряадай автономито округһоо ерэһэн түлөөлэгшэдэй макай республикада барһан шабар, болор, шэл амһартанууд, Новосибирскын, Үбэр-Монголой, Монголой түрэнэй үүсхэһэн хэрэг үргэлжэлһөөр. Тэрэнэй захиһанай ёһоор, ерээдүйдэ бидэнэр нэгэдэхэ байхабди», — гэжэ хэлээд, бэлэглэһэн Богдо-Чингисэй дүрэ илангаяа хүнэй сэдьхэл зүрхэ худэлгэһэн байгаа.

Энэ выставкэ июль һарын дүүрэтэр худэлхэ.

Т. ЦЫДЫПОВА.

МАЙДАРИИН, ГАНЖУУРАЙ ХУРАЛ

Зандан Жуугай дуганай арамнайлагдаһанай хойто удэрынь Майдарин, Ганжуурай хурал Эгэтын дасанда болобо.

Ерэхэ галабай эзэн болохо ёнотой Майдарин мэшэеэһэн шарайтай сэргэ бурханине Зандан Жуугай дуганай дубжаан дээрэ залажа гаргаад, мандал үргэлгэн болоходонь, тэндэ сугларһан һүзэгтэн барандаа даган баясажа, шадал зэргээрээ мандал барилсаһан байна.

Мандал үргэһэнэй удаа Майдари бурханаа абажа, ламанар, хойноһоонь дахаһан һүзэгтэн Зандан Жуугай дуганине нара зүб гороолон, Ехэ дасандаа залажа абаашаад, хурал эхилбэ.

Хөөрэ нэгэтэ Түшэтэ тэнгэриһээ замби түбидэ буужа, өөлжөөтэ галабай бурхан болохо заяатай Майдарин хуралай боложо байхада, дасан соо, дубжаан дээгүүрнь мүргэлшэд аргагүй олоороо суглараа: Зандан Жуугай арамнайтай тудалдаһан Майдарин, Ганжуурай хуралда хаа хаанаһаа зон сугларһан байна. Ага Ононһоо, Хэжэнгэ Хориһоо, Иваалга Загарайһаа — хаа хаанаһаа сугларһан хуралшад Зандан Жууда үргэхэһөө гадна, Майдарин, Ганжуурай хуралда урда удэрынь Үргэл хэжэ байгаа һэн. Зоной үгэлгэ, үргэл тушаажа абахыень дасанай тусхайта кассирһаа гадна, залуу басагад, бэрэдые томилжо, газаагуур түхэрһэн столой саана һуулгаһыень, зон намбаашалан оошорложо, асарһан юумэсэ амарханаар тушааса.

Амитан зоной сэдьхэл бодол арюудхаһан Майдарин, Ганжуурай ехэ хуралые Елоо римбүүшэ, Монголой ехэ ламанар нютагай ламанартай хамта хураа.

Ц. ЦЫРЕНОВА.

АЖАЛАЙНГАА НАМТАР ЭХИЛБЭ

Хяагтын соёлой училищинин театрально-режиссерско мэргэжэлэй дүрбэдэхи курсын оюутад эндэхи офицернүүдэй гарнизоной байшанда зүжэгүүдээ харуулба. Эндэ драматург С. Белозеровой «Семейный портрет с посторонним», Л. Даниловай «Мы идем смотреть Чапаева» гэһэн хоёр худэлмэри харагшадай анхаралда дурадхаглаа.

Хяагтын соёлой училищинин директор, режиссура болон актерой шадабариин талаар багша Анатолий Филиповэй хүтэлбэри доро оюутад Оксана Шангина, Елена Боброва, Ирина Третьякова, Дмитрий Григорьев гэгшэд эдэ зүжэгүүдые найруулан табиба. Тинхэдэ багшанар Марина, Александр Тараненко гэгшэдэй хүтэлбэри доро уран зурагай отделениин элдэб курсануудай оюутад зүжэгүүдые шэмэглэн гоёогоо.

Харагшадай халуун альга ташалга залуу артистнарай ажалайнь намтарай эхин харгыда урма зориг бадаруулба.

М. ШАГДАРОВА.

БАЯР ХҮРГЭНЭБДИ

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ буряад драмын театр һонин зүжэгүүдээ һаяхан манай Хори нютагта харуулжа, бидэнине сэхэтэ баясуулба.

Үбһэ хуряалгын халуун хаһа эхилээшье һаань, хүн зон буряад арадайнгаа урдаа хараха театр анхаралтай һайнаар угтажа, энэдэ наадатай, прагуу һайхан дуунуудтай зүжэгүүдые харабад.

Бидэндэ ерэһэн бүлэг артистнар өөрынгөө бэлиг шадабариие толорхой мэргэнээр харуулба.

Буряад Республикын арадай артистнар Нина Токуренова, Цыден Цырендоржиев, республикын габьяата артистнар Иван Цыбикжапов, манай нютагай хүбүүн Дашацырен Дашинамжилов, гоё һайханаар дуу хангюурдадаг Бальжид Очирова, Базар-Ханда Рабданова, залуу артистнар Зоригто Ринчинов, Доидок Дамбилов, Должин Тангатова гэгшэд уран сэбэр хэлэтэй, хонгёо, дуутай мэргэжэлтэ бэлиг шадабартай байһанаа гэршэлээ.

Саашадаа бүри бэрхээр наадажа, харагшадайнгаа нюдэ хужарлуулжа, дээдэ нэрэ эзэргэтэй болохыень залуу артистнуудта хүсэнэб.

В. ЖАНАЕВА.

Хори һуурин.

«БАЙГАЛАЙ» ГУРБАДАХИ

Буряадай уран зохёолшодой «Байгал» журналай 1993 оной 3-дахи дугаар хэблэлнээ гаража, уншагшадтаа тараба. «Шэнэ зохёолнууд», «Шэнэ оршуулганууд», «Шэнэ нэрэ»... 3-дахи «Байгалые» «Шэнэ» гэһэн үгөөр эхилһэн нэмэлтэ гурбан гаршаг шэмэглэнэ. Жэшээнь, «Шэнэ зохёолнууд» гэһэн гаршаг доро Гунга Чимитовэй, Шуя-Ханда Базарсадаевагай шүлэгүүд, Самбу Норжимаевай «Баалалтын замаар» гэһэн роман толилогдоо.

«Шэнэ оршуулганууд» гэһэн нинтэ гаршаг доро Чанаравын Зоригт гэгшын «Паранай эрьесэ» гэжэ туужа барлагдаба. Энэ зохёолые Норпол Очиров буряадшалаа.

Москвада Литературна институдта һуража байдаг залуу поэт Дарима Райцановагай шүлэгүүд «Танилсаагты: шэнэ нэрэ» гэһэн гаршаг доро гараба. Бүри үхибүүн ябахадаа, эдир бэшэгшэдэй республиканска слёдто Хяагтаһаа хабаадажа, туһатай хэшээл гаража, шангай һуури эзэлһэн Дарима мүнөө жэлдэ Литинститудай 4-дэхи курс дүүргэбэ.

Тинхэдэ «Очерк, публицистикэ» гэһэн гаршаг таһалдаггүй ааб даа. Мүнөө энэ гаршаг доро журналист, дайнай ба ажалай ветеран Доржо Гомбоевой бэшэһэн «Тинсэ нугын хүбөдэ» гэһэн материал толилогдобо.

«Будлын шажан: түүхэ, һургаал, зохёол» — энэ гаршаг уншагшадай анхаралые үнинэй таганхай. Мягмар Лобсанг Рампын «Гурбадахи нюдэн» гэжэ нэрэтэй романай түүсхэл үгтэбэ. Гарма-Доди Дамбаев олоной һонирхол татагша зохёолые буряадшалһан байна.

«Байгал» журнал эдир уншагшадаа хэзээдэшье мартадаггүй. «Байгал — үхибүүдтэ» гэһэн нинтэ гаршаг доро онтохонууд, Доржо Сультимовай богонихон рассказууд гараба.

М. ДАШИЕВА.

БУРЯТИЯ

мүнөөдэрэй номерто

Буряад Республикын Министрнүүдэй Советдэ.

Буряад Республикын Верховно Советдэй Президиумэй Тогтоол.

«Уер үргэлжэлһоор» — мэдээсэл.

«Хүбшын түймэр үргэлжэлһоор» — мэдээсэл.

«Велосипедүүдые бэлдэжэ эхилхэнь гү?» — мэдээсэл.

«Монголой дөхтар» — А. Тугутовай тэмдэглэл.

Хүн ба үе саг. «Үмдэхэ хубсаһаниинь Англиин байгаа» — В. Эповэй статья.

«Гараса мэдэхэгүй һаа, уһа руу бү оро» — А. Намсараевагай тэмдэглэл.

«Зуһаланшадай бэрхэшэлнүүд» — Т. Салсаровагай статья.

«Шадаһаниинь шадаад...» С. Убеевэй статья.

«Зоо» бэлигтэйшүүлые хүлеэнэ» — Т. Салсаровагай тэмдэглэл.

«Алишье талаараа туһатай» — З. Худугуева хэблэлдэ бэлдэбэ.

Сэнхир экран

«Останкино» канал.

6.55—Шэнэ һонин. 7.35—Үглөөнэй гимнастика. 7.45—Үглөө. 10.00—Фирмэ найдуулна. 10.20—«Домисолька». 10.40—«Просто Мария» — фильм. 16.00 — Шэнэ һонин. 16.25 — Телемикст. 17.15—Мультфильм. 17.40—Буряадай аялга хүгжэм. 17.50—Технодром. 18.00—Мультфильм. 18.30—Нижегородскын матрешконууд. 19.00—Шэнэ һонин. 19.25—«Диаспора» программа. 20.00—«Просто Мария» — фильм. 20.45—Миниатюра. 21.00—Курск шадархи байлдаанай түүсхэлэй 50 жэлэй ойдо. 21.40—Амтатан нойрсогты, багашуул. 22.00—Шэнэ һонин. 22.25—«Дым» — фильм. 3-дахи сери. 23.30—Римдэ ододтой золгожо болоно. 01.00— Шэнэ һонин. 01.25—Үнанай спортоор Европын чемпионат. 01.55—Үглөөнэй одон.

«Росси» канал.

9.00—Мэдээнүүд. 9.20—«Автомиг». 9.25—Ажалай биржэ. 9.30—Шуран бэрхэ хүнүүдэй саг. 10.00—Параллели». 10.15—Джаз.

Буряадай ТВ.

17.20 — Мультфильм. 17.30— «Ракурс» программа. 18.00—Байгал. 18.15—Залуушуулай «Толи» видеоканал.

«Росси» канал.

19.20—Парламентын саг.

Буряадай ТВ.

20.20 — Мультфильм. 20.30— Буряадаар хэлээ. 20.35—Байгал. 20.50— Соносхолнууд.

«Росси» канал.

21.00—Мэдээнүүд. 21.25 — «Санта-Барбара» — фильм. 201-дэхи сери. 22.15 — Мультфильм. 22.25 — Ксюшэдэ. 23.00—Аали намдуу байдал. 24.00—Мотоциклаар дэлхэйн чемпионат. 01.00 — Мэдээнүүд. 01.20 — Спортын элдэб һонин. 01.25— Одод хөөрэнэ. 01.30 —Үнанай спортоор Европын чемпионат.

Аха нүхэр тухай үгэ

ҮЛЗЫН ДОРЖО

БАЯД НОЕДЫЕ байра дээрэнь мэхэлдэг Будамшуугу, али ламын хадагалуулһан бообо эдижэрхиһэн аад, үгэ хэлээрээ арһа мяхаяа далдалжа сохоуланггүй гарадаг тархагар харахан Тахуупайе багадаа уншажа, сэхэл бахархадаг бэлэйб.

Гэбэшье эдэмнай түрэл арадаймнай аман үгын баялиг, уран хүнэй ухааниһаа, сэсэн хүнэй сээжэнээ мүндэлһэн бодод гэжэ һанадаг һэм. Зүгөөр энэ бодолыем үндэнөөрнь хубилгаһан, ажабайдалнай аргагүй баяншье, һониншье гэжэ этигүүлһэн нютагаймни нэгэ хүн гэхэдэ, хүршэ һуурнаймнай үбгэн Үлзын Доржо болоно.

Анха танилсаһан ушараа хөөрэбэл, бидэ Ушхайтын магазинһаа холо бэшэ байдаг һэмди. Миниг нагса абгайн, Шээннэй эжын гэртээ үгы байгаашье һаань, аягыень абажа, хахад литр архияа гурбан хүн хубаажа уугаад, гаражаа ябатарнь, би гэртээ дүтэлжэ ябаба хаб.

— Бидэ хулгайшад, худалшад бэшэбди. Би бөө Үлзын Доржо гэгшэб. Эхэ, эсэгэмни лама, боо ябаһан бэшэ юм,— гэгэд, кепкэ малгайтай, урагшаа бага зэргэ зүхэгэд гэһэн бэетэй хүн, шарабтар-ногоон нюдэеэ зорюута хюрылгэжэ, нюураа һаринлгажа хараад, эгсэ эрьелдэн, буруу харашаба. Уданшьегүй наашаа эрьелдэн харахадаа:

— Һэ, һэ, шимни Шээннэй эжын хүбүүн гэгшэ гүш? Бидэшни шабгансатай яһала дүтэ таниа зомди,—гэн, ушар байдалаа хэлээд, ябаа бэлэй. «Ямар аягтай, аашатай хүн гэгшэб», гэжэ һанан Үлоол һаабзаб.

«Илангаяа Үлзын Доржотой нютаг һаа холо ябахада, сэхэл бэсдэ амар, таниһан-таниагүй хүнүүдээр үгээ ойлголсожо ядахагүй, ябаһан, зориһон хэрэгээ урагшатайгаар бүтээхэһээ гадна, шамайгаа харгалзажа, унда, уһаншье һаань, уулгажа, эдсэлүүлжэ ябадаг. Али элдэб ушарай болоходо, үбн шэридэ оруулангүй абардаг, суггаа ябахада урагшаа һанаатай, хүхюун, һайн хүн», гэжэ мэтэ нютагайхидайнгаа дурдалга удаань нэгэнтэ бэшэ шагнаһан байнаб.

Баһа ямар ушараар хаалгаһан, хашуулһан байгаа юм, мэдэнэгүйб. 25 абаха гэһэн сүүдэй шиндхэбэри абанхай, милицидэ туулгаад, бүтүү машинада һуужа байхадаа:

— Нүхэдүүд, хүлсэжэ бү ядагты. Доржотной энэ бээрээ бусажа срэхэ байха даа,—гэжэ гажарһан голхорһоной тэмдэггүй ошоһон аад, нэгэ хэды һара болоод, табигдашоо һэн гэжэ хүршэ һуудаг хуряахайнгаа оорынь нюурта хэлэжэ дэг нүхэдтөө Доржонь хэлээд, хүүнээд һалабагүй. Энэшье ушарыень тайлбаринлжа болохоор юм. Хэзэрыи гүүртэ дээрэ гэр бүлэнөө таһаржа, хонидые харуулһалжа байһан хэдэн эрэшүүлдэ хилээмэ, дабһанһаа, мяха шүлэнһөө эхилээд, али олон юумын дуталдаха ушарнууд үзэгдэдэг байгаа.

Тиинээ типтэрээ, һургуулиин табан үхибүүдэрээ һамганнинь совхозойнгоо түбтэ байха. Хоёр гэрэй хүнэнэ, тогоо бэлэдхэжэ, үлүү гаргажа байха юумэншье тэрэ сагта ээлтэй һааб даа. Мүнөөнэйхидэл ямсын бэшэ, гүрэнэй тоотой, тамгатай хони хаража байһан Доржын нүхэдөөрөө тоһотойхон шүлэ уужархиха һаналыень ехэшье шүүмжэлжэрхихээр бэшэ һэн.

Тиигээд хаясаанай гүүртын хуһэрнүүд хүсэнэн хэрэгээ бэелүүлжэ, гэдэнэ, доторыень буряад ёноор буйлуулжа, үбсүү ханшартайнь эдижэрхёод. Сэлжэмыигээ Володидо мотоциклаар залуулжа, Доржо ахаймнай Ганжад бригадиртаа ерэжэ зандарба.

— Тэдэ асарһан хонидоо хэзээ абаашаха юмта? Өөнэдынгөө үргэдэгүүдтэй ядалсажа байхада, хүнэй үргэдэгүүдые асаржа, хорёо соогуурни үхүүлжэ, үбнэ хулһыемни һалгаажа байхат. Тэрэ нэгэ нэнэтэй юм гү гэжэ һанаһан хусадань хязаран үбшэн хүрөөд, жэрхэдэгүйгөөрнь Мундуу Сэдэбтэ гаргуулааб. Тэрэнэйнгээ мяхыень абаашаха юм гүш, али галдуулха гү?—гэхэ мэтэшэлэн Доржо ахайн «дүрбэн табгай шүүрэн» ганирхадань, Ганжад абгайнь арай шамай гэжэ номгоруулһан, аргадаһан, яаралтайгаар машина эльгээжэ, асарһан хонидоо абаашуулһан гэдэг.

Зүгөөр хусыи мяха абаашаһан, үгыень мэдэнэгүйб. Абаашаашье һаань, Доржо ахаймнай багаханшье һаань, һанаһандаа хүрөө, нүхэдөөрөө нэгэ «найрлаа» гүб даа. Эгээ шухадаг, гэхэ, «Ямар аягтай, аашатай хүн гэгшэ» гэжэ ябаба. Ямар ушараар хаалгаһан, хашуулһан байгаа юм, ямар ушараар ябаба гэжэ ябаба. Ямаршье хүнэй арадаань ерээд, гэнэдхээжэ мүргэдэг эдиг-эй болоһон хусадаа үхи хүүгэдээ нэшүүлхэ, олюулхадаа сухалдаад, эзэннинь ашуулжархиһан байгаа ха.

— Энээхэн хусыень гаргажа эдижэрхис,—гэжэ суттаа хүдэлшотой мэргэнээр буудадаг болоо һэн.

«Труд» бүлгэмэй спортын база Денисовэй шабинарта хоёрдохи түрэл гэрынь шэнгээр һанагдадаг. Аша үрэтэйгөөр амарха, һорилго хэхэдэ таатай зохид эрхэ байдал эндэ бэлдэгдэнхэй. Энээнһээ гадна, Аршаан курорт дээрэ зун бүри Денисовэй хүтэлбэрилдэг командын гэшүүдтэй уулзадаг һэм. Тэндэ республикын биатлонистнууд һорилго хэдэг юм. Эдиршүүлэй дунда СНГ-гэй чемпион болоһон, Россин суглуулагдамал командын гэшүүн Дмитрий Тонкопрядченкада финансын талаар ямаршье туһаламжа үзүүлэгдэдэггүй. Энэл ушарһаа Дима Австри болон Швейцарида үнгэрһэн дэлхэйн Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөнүүдтэ ошожо шадаагүй. Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө Канадада болоһон мүрысөөндэ мүн лэ хабаадаха аргагүй байба. Тэрэнэй нүхэр, Ригын спортсмен, СНГ дотор болодог мүрысөөнүүдтэ Димэдэ ото шүүгдэдэг биатлонист тэндэ эдиршүүлэй дундаһаа дэлхэйн чемпион болоо һэн. Харин Буряад ороной түлөөлэгшын тиншэ ошохо аргагүй байһаниинь хадаглаамаар лэ даа.

Үнгэрһэн жэлдэ Дмитрий түрүүшынхээ биатлоноор схэшүүлэй дунда Россин чемпионадта хабаадахадаа, 26-дахи һуури эзэлээ һэн. Хэрбээ урда удэрынь гэнтэ үбдэшөөгүй һаа, түрүүшын 10-най тоодо зааатагүй орохо байгаа гэжэ тренерынь хэлэнэ. Залуу спортсмен урмаа хухараагүй, бүри үсэд нэтэрүүгээр һорилго хэнэ.

Бэлигтэй залуу спортсмениие адаглаһан Новосибирскын тренернүүл, мүн шэтынхидшье тэрэниие бэе тээшээ татаха һэдэлгэтэйгээр эллэб дурадхалнуудые оруулһан байха юм. Ерэбэлшни, бүхы байдал сэлдэхэбди, ажабайдалыеш таатайгаар түбхинүүлхэбди гэжэ байгаад аргадаа юм ха. Биатлоноор дэлхэйн чемпион Владимир Ковалевшье бэлигтэй залуу спортсмениие анхарһан байна. Тэд Дима эдэ бүхы дурадхалнууд, урилгануудһаа арсажа, түрэл Буряадайнгаа нэрэ хүндые хамгаалһан зандаа. Тренер Валерий Михайлович Денисовтэйгээ хахасахаяа һананагүй хаш.

Мүнөө үбэл бэрхэ тренер бэлигтэй шабитаяа хамта үсэдөөр һорилго хэхэ юм. Юундэб гэхэдэ, 1994 ондо үбэлэй Олимпиин нааданууд болохонь гээшэ. Тиимэһээ эдэ хоёр Олимпиадада ошохо эрхэдэ хүртэхэ зорилго табяад, шармайн бэлдэнэ. Олимпиин нааданудта илалта туйлаха гэһэн спортсмен бүхэнэй одото хүсэл манай залуу хүбүүнэй талаан боложо, хүби заяандань бэелүүлэгдэхэ аалам? Юуншье боложо магад. Димэдэ, Валерий Михайловичта амжалта хүсэе.

В. СЫДЕЕВ,
Россин Федерациин габьяата тренер.

Спорт — *Спорт* — *Спорт* — *Спорт*

БУРЯАД ОРОНОО ТҮЛӨӨЛНЭ

Республикымнай бэлигтэй залуу спортсменүүдэй нэгэн, биатлоноор Россин залуушуулай суглуулагдамал командын гэшүүн, спортын мастер Дмитрий Тонкопрядченко тухай хөөрэхэ хүсэлтэйб. Энэ хүбүүн Буряадай багшанарай институдай 2-дохи курсын оюутан юм. Тренерынь—Валерий Денисов.

Эдир биатлонист Тонкопрядченкын амжалта тухай радиогоор турууныхээ дуулахадаа, «Ямар таниа фамили гэгшэб?» гэжэ һанаа бэлэйб. 1960-аад онуудай һүүл багта республикда дотороо нилээд мэдээжэ байһан боксер Тонкопрядченко ойндом ороһон юм. Олег Тонкопрядченко онго өөрынь арга дүрэтэй. Бэрхэ спортсмен һэн. Тэд гэр бүлэтэй болоһоор, мүрысөөнүүдтэ хабаадамсахаяа болишоо бэлэй. Тэрэнэй нүхэр Нина Михайловна мүн лэ спортсмен, баскетболоор республикын долоодугаар чемпион юм.

Дима хүбүүниинь багаһаа сула бэетэй һэн. Тэрэ үедэ Бам дээрэ тренерээр хүдэлжэ байһан эсэгэнь заахан хүбүүгээ спортдалда дахуулаад ябагша бэлэй. Тэд Дима боксер болохо эрмэлзэлгүй байба. Тэрэ өөрынгөө дураар хоккей наадажа эхилһэн юм. Шамбай хүбүүхэн 8 наһандаа елүүр дээрэ 10—11-тэй хүбүүдтэй ана-маша тэмсэлэг байгаа.

Украиныг Черновны хото шадарын хүүгэдэй спортын лагерьта амарха үедөө Дима эллэб мүрысөөнүүдтэ эдэбхитэйгээр хабаадаба. Тинхэдэ хүнгэн атлетикээр мүрысөөнүүдтэ шалгархадань, тренернүүд «спортын хатанай» али нэгэ зүйлөөр бэсэ һорихыень тэрээндэ дурадхаһан юм. Тэд тиимэ арга олдоогүй, юундэб гэхэдэ, хэлсээтэ болзоройгоо дүүрэхэдэ. Димын түрэлхид Северобайкальскһаа Улаан-Удэ хотодо нүүжэ ерээ һэн.

Ниислэл хотын хүнгэн атлетикээр һоридог тренернүүдэй нэгэндэ хандажа, эсэгэнь хүбүүгээ дурадхаба. Тэд хүбүүе шалгажа үзөөд, «онсо бэлиг үгыэ гэжэ тодорхойлһоной удаа тренер һургахаяа арсаба. Тинхэдэнь Олег хүбүүнтээ хамта таниа тренер Валерий Денисовтэ хандаһан байгаа. Тэрээнээ хойшо биатлон эдир хүбүүнэй зүрхэ сэдьхэл ээлээ һэн.

Валерий Михайлович Денисов Димын түрэлхиин бэлиг шадалые элирүүлжэ, санаар хүрдан шуумараар гүйлгэжэ һургаһан байна. Үсэд нэтэрүү һорилгын ашаар Дима ганса түргөөр гүйлэг бэшэ, мүн онцотой спортсмен болоо.

«Труд» бүлгэмэй спортын база Денисовэй шабинарта хоёрдохи түрэл гэрынь шэнгээр һанагдадаг. Аша үрэтэйгөөр амарха, һорилго хэхэдэ таатай зохид эрхэ байдал эндэ бэлдэгдэнхэй. Энээнһээ гадна, Аршаан курорт дээрэ зун бүри Денисовэй хүтэлбэрилдэг командын гэшүүдтэй уулзадаг һэм. Тэндэ республикын биатлонистнууд һорилго хэдэг юм. Эдиршүүлэй дунда СНГ-гэй чемпион болоһон, Россин суглуулагдамал командын гэшүүн Дмитрий Тонкопрядченкада финансын талаар ямаршье туһаламжа үзүүлэгдэдэггүй. Энэл ушарһаа Дима Австри болон Швейцарида үнгэрһэн дэлхэйн Кубогта хүртэхын түлөө мүрысөөнүүдтэ ошожо шадаагүй. Дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө Канадада болоһон мүрысөөндэ мүн лэ хабаадаха аргагүй байба. Тэрэнэй нүхэр, Ригын спортсмен, СНГ дотор болодог мүрысөөнүүдтэ Димэдэ ото шүүгдэдэг биатлонист тэндэ эдиршүүлэй дундаһаа дэлхэйн чемпион болоо һэн. Харин Буряад ороной түлөөлэгшын тиншэ ошохо аргагүй байһаниинь хадаглаамаар лэ даа.

Үнгэрһэн жэлдэ Дмитрий түрүүшынхээ биатлоноор схэшүүлэй дунда Россин чемпионадта хабаадахадаа, 26-дахи һуури эзэлээ һэн. Хэрбээ урда удэрынь гэнтэ үбдэшөөгүй һаа, түрүүшын 10-най тоодо зааатагүй орохо байгаа гэжэ тренерынь хэлэнэ. Залуу спортсмен урмаа хухараагүй, бүри үсэд нэтэрүүгээр һорилго хэнэ.

Бэлигтэй залуу спортсмениие адаглаһан Новосибирскын тренернүүл, мүн шэтынхидшье тэрэниие бэе тээшээ татаха һэдэлгэтэйгээр эллэб дурадхалнуудые оруулһан байха юм. Ерэбэлшни, бүхы байдал сэлдэхэбди, ажабайдалыеш таатайгаар түбхинүүлхэбди гэжэ байгаад аргадаа юм ха. Биатлоноор дэлхэйн чемпион Владимир Ковалевшье бэлигтэй залуу спортсмениие анхарһан байна. Тэд Дима эдэ бүхы дурадхалнууд, урилгануудһаа арсажа, түрэл Буряадайнгаа нэрэ хүндые хамгаалһан зандаа. Тренер Валерий Михайлович Денисовтэйгээ хахасахаяа һананагүй хаш.

Мүнөө үбэл бэрхэ тренер бэлигтэй шабитаяа хамта үсэдөөр һорилго хэхэ юм. Юундэб гэхэдэ, 1994 ондо үбэлэй Олимпиин нааданууд болохонь гээшэ. Тиимэһээ эдэ хоёр Олимпиадада ошохо эрхэдэ хүртэхэ зорилго табяад, шармайн бэлдэнэ. Олимпиин нааданудта илалта туйлаха гэһэн спортсмен бүхэнэй одото хүсэл манай залуу хүбүүнэй талаан боложо, хүби заяандань бэелүүлэгдэхэ аалам? Юуншье боложо магад. Димэдэ, Валерий Михайловичта амжалта хүсэе.

В. СЫДЕЕВ,
Россин Федерациин габьяата тренер.

ҺУР ХАРБАЛГА хадаа буряад арадай эрэ һаа хойшо эрхилдэг спортын зүйл болоно. Эрэ гурбан нааданай нэгэниинь мүн. Үндэ хунараа үмдэһэн энэ үбгэжөөлэй эбэр номоо байхыень зураг дээрэ харанат.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВА.

БЭДЭРЭЛГЭ СОНОСХОГДОО

1993 оной июлиин 30-да ой соо, 42-дохи квартал тушаа, танигдаагүй басаганай алуулһан бэе олдоо. Октябрьска районой милици мүрдэлгэ хэнэ.

Басаганай шэнжэнь: буряад, 17—20 наһанай, 160 сантиметр үндэртэй. богонёор тайруулһан (10 сантиметр) хара-хүрин үһэтэй.

Дүүрэн шарайтай, шэхэндээ нүхэгүй, гарайнь хюмһанууд улаан лагаар шэрдээтэй, зүүн гарайнь дунда хурганда 2—3 миллиметр үргэнтэй бэһэлиэй сараатай.

Бэедэнь сагаан үнгэтэй, гонзод гэһэн улаан толбонуудтай бюстгалтер байгаа. Тэрэнэйнь доодо хажуу 2 сантиметр үргэнтэй сагаан резинээр барюулаатай. Бэшэ хубсаһагүй.

7-02-02; 3-02-02; 3-65-84; 02 гэһэн дугаартай телефоноор энэ басага мэдэхэ гү, али хараһан хүнүүдые сүүдэлэн ямаршье сагта хонходожо, дуулгахыетнай гуйнабди.

Хайрата зэ
Ольг
НАГУСЛА

гэнэ усалда о
бараһан ушар
Республикын
нуудай холбо
үнэн», «Пра
тин». «Бурят
нүүдэй ред
коллективуу
үнэн» газетын
корреспондент
жиловта гүнзэ
гашуудалаа м

Августын 6-
та Ринчиногой
тэ үйлсын 8-
21-дахи байра
дохи квартал
лэгдэхэ.

Редакторай орлогшо
С. Д. РИНЧИНОВ.
РЕДАКЦИОННО КОЛЛЕГИ: ЦЫРЕНДОРЖИЕВ Ц. Б. (редактор), ДАШЕЕВА Г. Х., ДОНДОГОЙ Ц. Ц., ЖИГЖИТОВ Б-М. Ж. (харюусалгата секретарь), НИМАЕВ П. Н. (редакторай орлогшо), ОЧИРОВ С. Д., ТОКТОХОЕВА В. Э.

Эмхидхэн байгуулагшад — Буряад Республикын Верховно Совет, Буряад Республикын Министрнүүдэй Совет, Бүгэдэ буряадуудай үндэһэн соёлой эблэл болон редакциин ажалша коллектив.

Манай адрес:
670000. Улаан-Удэ, Калинин даришвилиин үйлсэ, 23 «Буряад үнэн» газетын редакци.

Редакциин телефонууд: редакторай—2-50-96, приемный — 2-54-54, редакторай орлогшоной — 2-68-08, 2-62-62, харюусалгата секретарийн—2-50-52, секретариадай—2-66-76. таһагууд: советүүдэй хүдэлмэрийн ба нимтын эмхинүүдэй —2-55-97 (даагшань), 2-61-35, 2-56-23, социально-экономическа—2-64-36, (даагшань), 2-63-86, 2-67-81, 2-61-35, соёлой эрдэмэй болон һургуулинуудай—2-60-21 (даагшань), 2-57-63; 2-67-81 опонниитын хүдэлмэрийн ба мэдээсэлэй—2-54-93 (даагшань), 2-34-05, 2-69-58; оршуулгын—2-60-91; корректорнүүдэй—2-33-61, хэблэлдэ бэлдэгшэдэй — —2-35-95. Манай корреспондентнүүд: Агинскда — 3-42-19, Закаменскда —30-61, Хоринскдо —2-31-67.
Буряад Республикын Министрнүүдэй Советэй хэблэлэй телефонууд: директор—2-49-94, бухгалтери— —2-23-67. вахта—2-56-62.

Газетэ хэблэлэй 2 хуулбар хэмжээтэй
Индекс 50901 Хэһэг 6.500.
Стереотипта тушаагдаһан саг 20.15.

Буряад Республикын Хэблэлэй ба олондо мэдээсэлгын министерствэдэ 69-дэхи номертойгоор бүридхэлдэ өбтанхай.
Газетэ республиканска типографида хэблэгдээ. Директорэйнь телефон 2-40-45.